Poštnina plačana v gotovini

Sped. in abbon. postale - II Gruppo 70 %

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177
PODUREDNIŠTVO:
34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Polletna naročnina . . . . Lir 3.000
Letna naročnina . . . . . » 6.000
Letna inozemstvo . . . . » 8.000
Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Leto XXVIII. - Štev. 13 (1395) | Gorica - četrtek, 25. marca 1976 - Trst | Posamezna številka Lir 150

Beseda goriškega nadškofa našim vernikom

Na praznik sv. Jožefa je goriški nadškof msgr. Peter Cocolin prišel k Sv. Ivanu, da je tam podelil zakrament sv. birme desetim mladim Goričanom, ki so se odločili za prejem tega zakramenta. Pripravil jih je voditelj slovenske župnije msgr. Franc Močnik. Verniki so za to priložnost napolnili cerkev in zbrano sodelovali pri maši in obredu z molitvijo in z ljudskim petjem. G. nadškof je med mašo pred podelitvijo zakramenta sv. birme imel na navzoče tehten in premišljen nagovor, ki je prav, da se z njim seznanijo tudi drugi naši verniki, saj se njegove besede tičejo nekaterih splošnih naših slovenskih verskih vprašanj. Zato objavljamo njegov govor v celoti. Naj bi ga naši ljudje ne samo prebrali, ampak tudi premislili in se ob njem zamislili.

GOVOR G. NADŠKOFA

Predragi slovenski verniki! Spet smo se sešli pri Svetem Ivanu k podelitvi zakramenta svete birme nekaterim mlajšim članom vaše verske skupnosti v Gorici. Lepo vas v Kristusu pozdravljam in voščim, da di Sveti Duh prišel ne samo na te birmanke in birmance, nad njihove starše in botre, temveč nad vse, ki ste tu zbrani, in sploh nad vse slovenske vernike v Gorici.

Dan svete birme pri Svetem Ivanu, ki je vaše versko središče v mestu, je milost, je »dan, ki ga je naredil Gospod«! Milost za birmance in birmanke, saj bo nadnje prišel Sveti Duh z bogastvom svojih darov; toda tudi milost za vse goriške Slovence, saj jim nudi priliko, da se srečajo s svojim škofom in da iz njegovih ust slišijo besedo o duhovnih zadevah in potrebah, ki jih mučijo in tarejo.

Ali ni res, da se na tej birmi škof, duhovniki in verniki čutimo na zelo živ in doživet način združeni v isti veri, v istem upanju in ljubezni do Boga in soljudi? Kristusov Duh je, ki veje med nami in ki nam razgreva duše in srca, tako da se čutimo ude istega duhovnega občestva, iste goriške krajevne Cerkve, in po njej ene in iste vesoljne Cerkve, katere glava je Kristus! Duh božji je, ki nam daje zavest in gotovost, da smo Kristusovi bratje in sestre, otroci istega nebeškega Očeta. Hkrati pa nas Sveti Duh opominja, naj bomo sveti, naj z besedo in z zgledom pričamo za Kristusa, naj ostanemo zvesti Kristusovi Cerkvi.

Kot škof in nadškofijski pastir vas prosim, da skupno premislimo verski položaj slovenskih vernikov v Gorici. Živo se zavedam, da imate svoje posebne potrebe in zahteve, težave in skrbi. Novi časi vstajajo, Cerkev se prenavlja sorazmerno z novimi potrebami, uporablja nove načine duhovne oskrbe, išče si novih potov in sredstev, da lahko kljubuje laicizaciji in razkristjanjenju sodobne družbe. In kako je z verskim življenjem v vaši skupnosti? Je prodrla med vas, dragi verniki, zavest, da ste osebno poklicani, da sodelujete z duhovniki pri Kristusovem odrešilnem delu? Zavest, da ste dolžni prevzeti na svoja ramena celo vrsto dejavnosti, ki so jih nekdaj med vami vršili duhovniki? Starši so prvi katehetje, mladina je poklicana, da se z mladostnim ognjem zavzema za Kristusa, vsak vernik je dolžan, da danes vrši dvojno dolžnost: da oznanjuje Kristusov evangelij in da s svojim življenjem in zgledom daje pričevanje za Kristusa in za Cerkev. Božje kraljestvo silo trpi in samo silni, to je oni, ki so za Boga zavzeti, ga bodo dosegli.

Verski položaj, ki je danes zajel tudi slovenske vernike, nam priča:

— da postaja vse versko življenje vedno bolj medlo in da je sodobna družba vedno bolj nekrščanska, poganska;

— da vernikom upada srčnost, tako da nimajo več poguma, da bi javno izpričevali svojo vero: v družini, v šoli, pri poklicnem delu;

— da se verniki izmikajo vsakemu sodelovanju, ko gre za versko dejavnost, za Cerkev, za Kristusa. Kot da bi vse to bilo samo na ramenih duhovnikov in le njihova dolžnost. Kaj pa če duhovnikov ne bo? Ali naj po vaših cerkvah zamre slovenska molitev in pesem?

Predragi moji slovenski verniki! Verski blagor slovenskega ljudstva, vas vseh, zahteda, da vstanejo sredi vas osebe, moški in ženske, ki bodo kot zavzeti kristjani sodelovali z duhovniki. Vaš duhovni blagor zahteva, da se vsaj tisti vaši fantje in dekleta, ki čutijo poklic za duhovniško ali redovno življenje, osrčijo in odgovore na božji klic: »Gospod, kličeš me, grem za teboj!«

Krvavo je potrebno, da tudi med vami vstanejo »male verske skupnosti«, mladinska jedra in organizacije na zgolj duhovni in verski osnovi, ki berejo evangelij, proučujejo Kristusovo osebnost in poslanstvo, se zavzemajo za dušne in verske probleme, doživljajo v sebi Kristusa! Samo tako boste ohranili vero, samo tako bo slovensko ljudstvo ostalo ljudstvo, ki je po veri zvesto Kristusu!

Razprava o proračunu v deželnem svetu

V deželnem svetu je v teku razprava o proračunu za leto 1976 ter o štiriletnem ekonomskem načrtu, ki ga je pripravil deželni odbor. Deželni svetovalci so se v velikem številu prijavili k besedi.

Slovenski deželni svetovalec dr. Štoka je v svojem govoru najprej obravnaval sedanje kritično gospodarsko stanje v Italiji in dejal, da bo moralo zaradi slabega političnega vodenja države zopet plačati revnejše ljudstvo, ki je vedno bolj obdavčeno, medtem ko se bogataši lahko nemoteno sprehajajo s svojimi luksuznimi avtomobili, jahtami in celo osebnimi letali. Vlada obdavčuje na en ali na drugi način vedno le manj premožno prebivalstvo, kar je velika socialna krivica današnjih dni, je dejal dr. Štoka.

V nadaljevanju svojega govora se je nato kritično dotaknil štiriletnega plana ter proračuna za leto 1976 in rekel, da smo kot slovenska narodna skupnost v pričakovanju rešitve odprtih vprašanj; namesto rešitve teh vprašanj vidimo, da nam oblasti prepovejo pošolski pouk v Ukvah, kot bi bili še vedno v fašističnem režimu. Prepovejo nam nadalje uporabo slovenščine v izvoljenih organih, kar je ne samo nedemokratično, ampak tudi protijuridično dejanje. Slovenska narodna skupnost v Italiji pa bo vztrajala, je zaključil dr. Štoka, v zahtevi po svojih narodnostnih in socialnih pravicah, ker je pač to njena naravna pravica.

■ Okrajni sodnik v Celovcu je obsodil urednika lista »Volkszeitung« Ingomarja Pusta in pisca članka Franca Stouraca zaradi žaljivih besed, ki so bile objavljene v omenjenem listu: »Če ne bi bilo nahujskanih pretirano nacionalnih slovenskih gimnazijcev (na slovenski gimnaziji v Celovcu), bi bil še preostali del državne pogodbe že zadovoljivo izpolnjen.«

V iskanju novega obraza

Po kongresih, ki so jih imeli nedavno socialisti (PSI) in socialdemokrati (PSDI), je prišla sedaj vrsta na demokristjane, da pregledajo svoje delo, uredijo svoje razrahljane vrste, si določijo programske smernice za naprej in izberejo novo vodstvo. Krščanska demokracija je ves čas v povojni dobi pogojevala politično življenje v Italiji in ga bo tudi v bodoče, čeprav bi morda morala preiti v opozicijo.

Upravičeno je zato ta kongres, trinajsti v zgodovini DC, vzbudil veliko pozornost ne samo znotraj Italije, temveč tudi po svetu. Udeležuje se ga 738 delegatov, navzoči so zastopniki italijanskih strank ustavnega loka, to je od liberalcev do komunistov, kot gostje pa so prisotni predstavniki tujih demokristjanskih strank. Ob glavnem vhodu so prireditelji postavili ogromen zemljevid sveta, na katerem je označeno, kje vse je DC prisotna. Omenjenih je več kot 60 držav. Med strankami je omenjena tudi Slovenska ljudska stranka, ki je v prvi Jugoslaviji bila v Sloveniji vodilna stranka, sedaj pa deluje med zdomskimi Slovenci in ima svoj sedež v Buenos Airesu.

XIII. kongres italijanske DC se je pričel v Rimu v četrtek 18. marca. Značilno zanj je iskanje novega obraza. Mnogi delegati so skrajno kritično razpoloženi do nekaterih sedanjih voditeljev. Do sedaj so navzoči mirno sprejeli samo izvajanja Zaccagninija, Mora in Andreottija, zelo je bil oporekan Fanfani, Donat Cattin, Rumor, Colombo, Piccoli in še nekateri drugi pa so doživeli plaz medklicev kot »Prodana duša, pojdi domov« in podobno. Nekateri so bili prav krepko izžvižgani. Očitno je, da si baza želi novih ljudi na vodstvu, še bolj pa novega programa.

Poleg poročil na kongresu pa se razvija mrzlična dejavnost tudi izven kongresne dvorane, ko se po raznih hodnikih in drugih prostorih sestajajo predstavniki raznih struj ter skušajo najti novega glavnega tajnika stranke. Eden kandidatov naj bi bil sedanji tajnik Benigno Zaccagnini, ki ga podpirajo levica v stranki (Base, Forze nuove), Moro, Taviani ter »odpadnika« Rumor in Emilio Colombo, ki sta se odcepila od dorotejcev. Njim nasproti stoji skupina DAF (dorotejci, Andreotti, Fanfani), ki se navdušuje za bivšega tajnika Arnolda Forlanija. Razmerje med obema skupinama pa je skoro v ravnotežju, tako da je izbira res težka.

Glavni tajnik Krščanske demokracije Benigno Zaccagnini v pogovoru s časnikarji, ki vneto sledijo poteku kongresa

KAJ MISLI ZACCAGNINI

Prvi je na kongresu nastopil sedanji tajnik Benigno Zaccagnini. Osnovna njegova misel je bila: »Brez socialistov DC ne more vladati. Na nek način jih je treba pritegniti v vladno območje.« Zanimivo je, da so isto misel v eni ali drugi obliki ponavljali tudi drugi govorniki. Tudi glede komunizma so bili vsi enotni. Zavrnili so »zgodovinski kompromis«, ki ga ponuja Berlinguer.

Zaccagnini je potrdil, da je levega centra konec, vendar ker je državi potrebna vlada, če se hočemo izogniti predčasnim volitvam, zato DC podpira vlado A. Mora, ki se je v zvezi z zadnjo gospodarsko krizo upala sprejeti tudi »protiljudske ukrepe«, kar pa je znamenje poguma in izraz čuta za stvarnost.

Zaccagnini je nato orisal DC, kakšna naj bi bila v bodoče: ljudska, demokratična, zavestno krščanska in obenem laična v koncilskem smislu, globoko povezana z Evropo. Glede vprašanja splava je bil jasen: »Potrditi moramo — je dejal med ploskanjem — na ves glas, da hočemo braniti pravico nerojenega bitja do lastnega življenja. Smo pa bili morda kot družba krivi, če nismo otroku obenem skupaj s pravico do rojstva zagotovili tudi življenjske pogoje za njegov obstoj. Vsekakor se moramo spoprijeti z resnim vprašanjem nezakonitega in skritega splava, ki je v Italiji množičen pojav, a tako, da nas pri tem ne bo pekla vest kristjanov.«

»Zgodovinski kompromis« je za Zaccagninija nesprejemljiv, ker sta pač krščanstvo in marksizem nezdružljiva, obenem pa se demokristjani ločijo od komunistov po svojih pogledih na svobodo in demokracijo. Če bi se sestavila skupna vlada DC in PCI, bi to pomenilo konec DC. Izgubila bi svoje značilnosti in svoj obraz in ker ne bi mogla pristati na neke družbene spremembe, bi morala prej ali slej iz vlade izstopiti. Ostali bi še komunisti in socialisti, ti zadnji gotovo v podrejenem položaju. Nestrpna baza bi potem silila k radikalnim ukrepom in kaj kmalu bi se vrnila PCI v »okameneli gozd« tradicionalnega marksizma, kar pomeni, da bi se odpovedala »meščanski« obliki demokracije.

Tudi do socialistov je bil Zaccagnini nezaupen. Vprašal se je, ali je mogoče verjeti socialistom, ko se pa sami bojijo vladati skupaj s komunisti, katerim še sami ne zaupajo. Zato vidi Zaccagnini edini izhod v vladni povezavi DC s socialisti.

OSTALI GOVORNIKI

Zelo razborit je bil nastop bivšega tajnika stranke Fanfanija. Dejal je, da je imel vedno prav in da mu čas daje prav. Večkrat je navajal Maocetunga in je z njim vred imenoval italijanske komuniste »revizioniste«. Zavrnil je vsako sodelovanje z njimi. S povzdignjenim glasom je dejal: »Reševati bolno Italijo z zdravilom, ki se mu pravi komunizem, pomeni ubiti jo. Pluralizem (množičnost strank) Berlinguerjevega evrokomunizma je hinavska potegavščina, del strateškega načrta, kako priti na oblast. In ko jo bodo dosegli, ne jokajmo, ne sipajmo si pepela na glavo! Sami smo ga hoteli, toda povem vam, dogajale se bodo strahotne stvari.«

Čisto na drugačen način je govoril ministrski predsednik Moro. Govoril je dolgo, megleno in zapleteno, kot je to že njegov način, mestoma je bil celo dvoumen in nerazumljiv. O svoji stranki je dejal, da brez nje v Italiji ne more biti ne demokracije in ne svobode. Komuniste je pozval, naj konkretno pomagajo pri temeljnih izbirah italijanske družbe, vendar iz opozicije. Socialiste je obtožil, da so odprli vladno krizo, na svojem kongresu pa da niso povedali nič novega. »Pravijo,« je Moro zaključil svoja izvajanja, »da bomo v opoziciji. Če to želi italijansko ljudstvo, naj bo. Upajmo, da nam bo omogočeno, da se iz opozicije borimo za ponoven povratek na oblast.«

Za Andreottija je jasno, da je današnja komunistična partija različna od tiste iz leta 1950. Zelo veliko se je med tem spremenilo. Prišlo je do novih odnosov med Moskvo in Washingtonom, prišlo je do konference za evropsko varnost v Helsinkih. Eno je gotovo: če italijanski komunisti danes zavračajo stalinizem, je to zasluga DC, ki je italijanski narod obvarovala pred tem bičem. »Vi mladi,« se je obrnil Andreotti na mlajše delegate, »imejte to vedno pred očmi, da ne boste pristali na neprevidne in nagle poskuse ter prešli bliskovito obdobja, ki zahtevajo svoj čas.«

Donat Cattin je bil polemičen kot vedno. Ostro je napadel Fanfanija. Obtožil ga je, da vztraja v zmoti, kar je že satansko. Izrekel se je za dosedanje vodstvo, tj. za Zaccagninija. Isto je storil Rumor. Nič »rešilnih« vlad, ki bi vključevale tudi komuniste. Rešitev je le v povezavi s socialisti, je dejal sedanji zunanji minister.

Zadnji dan razprave je prišel na vrsto še Arnaldo Forlani, tekmec Zaccagniniju za tajniško mesto v DC. Pred govorom so ga nekateri izžvižgali, češ da ima »umazane roke«. Bil je namreč obrambni minister v času, ko je prišlo do podkupovanja v zvezi z letali tipa »Hercules«.

Forlani je Zaccagniniju in skupini, ki ga podpira, zastavil trdo vprašanje: »Le čemu naj služi tiho drsenje DC proti levici? To naši volivci čutijo in nas celo prehitevajo kot je dokazal lanski 15. junij. Tako drsenje vodi hočeš nočeš v PCI.«

Tudi nima smisla, je dejal Forlani, da demokristjani skrušeno moledujejo socialiste za sodelovanje. Povezava DC s PSI bo možna le, če se obe stranki dogovorita o skupni politiki proti komunistom. V primeru prihoda komunistov na oblast ne bodo odrinjeni samo demokristjani, temveč tudi socialisti. Dokaz za to je Vzhodna Nemčija, kjer še vedno formalno obstajajo stranke, celo stranka »skesanih nacistov«, a le na papirju.

Preden gre DC v opozicijo, naj sprejme bitko, a za to je treba poguma in strnjenosti. Dovolj je bilo do sedaj sramežljivosti, bojazljivosti, kesanja... Krepke besede, toda bodo kaj zalegle?

■ Jugoslovanski predsednik Tito se je precej utrujen vrnil s svojega potovanja po treh deželah Latinske Amerike. Obiskal je Mehiko, Panamo in Venezuelo. Na povratku se je ustavil na Bermudih in na Portugalskem.

Presunljiv dokument na procesu o Rižarni

22. marca letos je bila pred tržaškim porotnim sodiščem, ki sodi nacifašističnim zločincem v zvezi z uboji v Rižarni, izredno zanimiva razprava, ki je globoko odjeknila v slovenskem in italijanskem tisku.

Na razpravi je bilo namreč prebrano pričevanje ge. Ljubke Šorlijeve, ki je z vso pretresljivostjo opisala, kako jo je znani fašistični prvak Gaetano Collotti osebno mučil, in to pred 8. septembrom 1943.

V dvorani porotnega sodišča, ki je bila polna občinstva, ki tako zavzeto sledi celotnemu procesu, ter časnikarjev, je predsednik Maltese prebral — na zahtevo odv. Draga Štoke, na katerega se je obrnila ga. Šorli-Bratuževa — omenjeno pričevanje, ki je opisalo v tragičnih podrobnostih trpljenje slovenske žene in z njo slovenske družine in slovenskega ljudstva.

Po prebranju pisma je odv. Sanzin dejal sodnemu zboru, da gre za trpljenje ženske, kateri so fašisti pred vojno umorili moža in da je zato njeno pričevanje vredno največje pozornosti v morebitnih nadaljnjih zapletljajih predvojnih in medvojnih dogodkov.

Zaradi vrednosti pričevanja ge. Ljubke Šorlijeve, v katerem se odraža pravzaprav trpljenje vsega našega primorskega ljudstva pod fašistično diktaturo najprej, nato pa pod nacistično strahovlado, objavljamo pismo v celoti.

PISMO LJUBKE ŠORLI BRATUŽEVE

Veliko sem zadnje čase brala o poteku sedanjega tržaškega procesa, ki po 30 letih odkriva zločine nacističnih in fašističnih krvnikov v uničevalnem taborišču pri Sv. Soboti v Trstu.

Obračam se do Vas, ker vem, da na tem procesu zastopate naše ljudi, žrtve fašističnega nasilja.

V zvezi s tem je večkrat omenjen komisar Posebnega policijskega inšpektorata (Ispettorato speciale di Polizia) v Trstu, Gaetano Collotti. Pričevanja, ki ga obremenjujejo, se v glavnem nanašajo na leti 1944/45. Novinarji pa so se na procesu dotaknili tudi dobe pred 8. septembrom 1943 in pripisali odgovornost za takratna grozodejstva predvsem fašistični oblasti.

In ker je to oblast predstavljal tudi Collotti, bi rada v ta žalostni mozaik, ki ga sestavljajo številna pričevanja, dodala tudi drobček tega, kar sem sama doživela, drobček, ki naj bi še bolje osvetlil podobo človeka, pred katerim so vrsto let v grozi trepetali naši ljudje na Primorskem.

Dovolite mi zato samo nekaj osebnih spominov na Collottija, enega najkrutejših tiranov v ul. Bellosguardo v Trstu.

Bilo je leta 1943. Prvega aprila ob 2^{h} ponoči zaslišim, da se pred hišo ustavi kamion. Prestrašena skočim pokonci, saj slutim, kaj to pomeni. Minil je namreč komaj dober mesec, odkar so v Tolminu aretirali in odpeljali v internacijo v Alatri (Frosinone) mojo mamo in sestro. Rekla sem: zdaj sem na vrsti jaz. Za silo sem se oblekla, medtem pa so poskakali čez ograjo Collotti in njegovi pajdaši ter vdrli v stanovanje z brzostrelkami v rokah. Ne morem popisati groze, ki sta jo ob tem pogledu občutila moja otroka, stara 7 odnosno 9 let. Preiskali so vse sobe in rekli, da moram z njimi. Jok in prošnje otrok, naj me pustijo, so bile fašistom samo v posmeh. Eni so ostali z njima doma, Collotti in drugi pa so mene odgnali v Trst. Z njimi je morala tudi naša gospodinjska pomočnica, Cecilija Kovač, ki so jo v »Villi triste« prav tako pretepali in mučili.

V ul. Bellosguardo smo dospeli, ko se je komaj danilo. Ves dan me nihče nič ni vprašal. Ob 21^{h} pa me je Collotti dal poklicati v svojo pisarno na prvo zaslišanje. O grozotah, ki so se tam dogajale, do takrat še nisem slišala, zato sem bila precej mirna. Od mene je zahteval, da priznam stvari, za katere nisem vedela. Zato jih nisem mogla priznati. V divji jezi me je začel vleči za lase in suvati s pestmi, da se mi je pred očmi kar meglilo. Udarci so zadeli največkrat v glavo. Čutila sem, kako mi obraz oteka, a braniti se nisem mogla. Ko je videl, da omagujem, je poklical svoje pomagače, vame pa zavpil: »Ora ti faranno cantare, vedrai!«

Med Collottijevimi pomagači sem si zapomnila samo enega s priimkom Bussetti. Zapomnila sem si ga, ker mi je on, za Collottijem, prizadel največ trpljenja.

Odgnali so me v mučilnico v II. nadstropje. Tam so me popolnoma slekli, pljuvali v obraz in me potisnili na tako imenovano »kišto« (cassetta). Pod njo je bila še ena, nekoliko daljša, da se je lahko stopilo nanjo. Zgornja kišta je bila krajša od telesa, tako da so noge in roke visele navzdol, ko sem ležala na njej. Navzdol je visela tudi glava. Noge in roke so mi privezali k spodnji kišti, in sicer roki odzadaj, drugo k drugi, pod glavo, tako da je bilo telo napeto kot lok in se nisem mogla ganiti. Nato so me začeli dušiti z vodo, vrč za vrčem; polnili so mi z njo usta, oči, ušesa, zraven pretepali z bikovko, po golem telesu. Od časa do časa so mučenje prekinili; odvezali so mi roke in me dvignili, da bi izsilili iz mene priznanje. Ker tega ni bilo, se je začelo znova. Ko so videli, da mi zavest pohaja, so prenehali. Dali so mi nekaj, da sem prišla k sebi. Kaj je bilo, ne vem. Vem samo, da rok nisem mogla obrniti, niti jih dvigniti. Kako sem se oblekla, tudi ne vem. Iz mučilnice so me odvedli na hodnik, podoben veži, kjer sem vsa pretepena in onemogla bruhala.

Pustili pa so me tu samo nekaj ur. Še isto noč so me, s silo, drugič odgnali v mučilnico. Takrat sem vedela, kaj me čaka, zato sem se od strahu vsa tresla. Ponovilo se je vse, kot prvikrat. Proti jutru sem se znašla na stolici sredi velike sobe, v prvem nadstropju. Od časa do časa so se odprla vrata in v sobo je pogledal ta ali oni naših ljudi, ki je ob pogledu name naglas zavzdihnil. Za njim pa je rohnel Collotti: »Vedi, cosa ti aspetta, se non parlerai!«

Takrat sem razumela, da me kažejo drugim v opomin in ustrahovanje. Videla se nisem, le čutila sem, da človeku nisem bila več podobna.

V tej sobi sem ostala osem dni. Zjutraj so me pustili na podstrešje, kjer je bilo nekakšno korito, da sem si malo umila obraz. Kar sem tam gori videla, se ne da popisati. Okrog in okrog so ležali ubogi partizani, do smrti izmučeni, in stokali. Govoriti niso mogli, ker so imeli jezike otekle kot kepe. Kako so jih mučili, ne vem, ker tega niso mogli povedati. Ali se je kdo od njih vrnil domov? Bogve.

V tistem tednu me je Collotti večkrat zaslišal. Tokrat je poskusil z duševnim mučenjem. Zaklinjal se je, da bo poslal po moja dva otroka in da ju bodo pred mojimi očmi mučili, kakor so mene. V moji navzočnosti je telefoniral na kvesturo v Gorico in vprašal, če so otroka že odpeljali v Trst. Nato je odložil slušalko in rekel, da niso mogli še na pot, ker da je fantek hudo zbolel. Meni je bilo, kot da so mi v srce zasadili meč, saj je sinek pred kratkim zares prebolel težko pljučnico. Morilo me je vprašanje, kaj s hčerko, kje sta. Moje duševno stanje je bilo strašno. Mislila sem, da zblaznim od skrbi in utrujenosti. Vseh osem dni nisem legla. Samo glavo sem lahko naslonila na mizo, ki so jo postavili predme, za noč. Kvesturin, ki me je stražil, pa je udobno spal na mehki blazini.

Osmega dne zvečer me je Collotti spet zaslišal v svoji pisarni. In spet sem morala v mučilnico, to pot v tretje. Bilo je strašno. Po prestanem mučenju spet bruhanje in občutek smrtne slabosti.

Naslednji dopoldan me je čakalo zadnje zaslišavanje. Tokrat je imel Collotti drug načrt. Ko ni dosegel mojega priznanja, je vstal od mize in si nataknil rokavice. Nisem vedela, zakaj. »Nočem si pokvariti rok,« je izjavil in vzel bikovko. Zdaj mi je bilo jasno, kaj namerava. Po meni so začeli padati udarci, težka bikovka je bila v Collottijevih rokah kakor smrtno orožje. Takrat sem imela eno samo željo: da bi bil en udarec tako močan, da bi padla na tla in zaspala za vedno. Misliti nisem mogla več, niti na otroka ne. Odbijala sem se od stene do stene, kamor me je pač pehala Collottijeva bikovka, celo uro.

Ko sem obležala na tleh, je Collotti še stopil name, da mi je tako pokazal ves svoj prezir. Potem nisem čutila ničesar več.

Ko so me spravili k sebi, sem z veliko težavo vstala, a me je po nekaj korakih obšla slabost, da nisem mogla naprej. Zgrudila sem se na stol. V atriju, pod stopnicami, so mi pripravili zasilno ležišče, kamor sem se zavlekla z največjo muko. Rok nisem mogla premakniti, tako so bile otečene. In krvave. Ležala sem pod stopnicami in trpela silne bolečine, saj mi je bil Collotti s pretepanjem nalomil več reber. Moje zdravje, ki je bilo že zaradi trikratnega mučenja na »kišti« do skrajnosti preizkušano, je bilo zdaj popolnoma uničeno. Prosila sem, da bi me poslali v bolnišnico, a mi prošnje niso uslišali. K meni je prišel vojaški zdravnik, vendar me ni mogel pregledati, ker se zaradi bolečin, ki so mi jih povzročale notranje poškodbe, nisem mogla sleči. Vse zdravljenje je obstajalo v tem, da sem negibno ležala.

Ko sem se po treh tednih malo opomogla, so me poslali v jezuitske zapore. Tu so me čisto slučajno pahnili v celico, kjer je bila moja sestra Marija Šorli, zdaj že pokojna. Njo so namreč iz taborišča v Alatri, skozi vse fašistične zapore, prepeljali v Trst. Od jezuitov so jo vozili na zasliševanja v »Villa triste«, kjer je tudi njo Collotti kruto mučil.

Nekaj dni sva bili skupaj v celici, nato so sestro poslali v taborišče na Kostanjevico pri Gorici, mene pa v Zdravščino, kjer sem ostala do 8. septembra 1943.

Collottija pozneje nisem več srečala. A če ga danes, po 33 letih, samo na sliki zagledam, me strese mraz ob spominu na grozote, ki jih je prizadel meni in tisočem naših slovenskih ljudi.

Gospod odvetnik, oprostite moji izpovedi, toda mimo tega skoraj nisem mogla.

Lepo Vas pozdravljam

Ljuboslava Šorli-Bratuž

OD TEDNA DO TEDNA

■ Britanski ministrski predsednik Harold Wilson je sporočil kraljici Elizabeti, da nepreklicno odstopa. Prav te dni je izpolnil 60 let življenja. Že od 31. leta svoje starosti je bil poslanec laburistične stranke, vodil jo je 13 let, 8 let pa je bil ministrski predsednik.

■ V Jugoslaviji sta sodišči v Sarajevu in Novem Sadu izrekli visoke kazni zoper 13 obtožencev. Kazni gredo od enega leta in pol do 15 let. Obsojeni so bili obtoženi protirevolucionarne propagande, netenja narodnostne mržnje in nasprotovanja samoupravljanju.

■ V Firencah se je zaključil 17. kongres socialdemokratske stranke (PSDI). Novi centralni odbor sestoji iz 101 zastopnika. V odboru imajo rahlo večino levo usmerjene struje, medtem ko je struja dosedanjega tajnika Tanassija prejela le 32 odstotkov glasov. V sklepni izjavi je rečeno, da bo stranka podpirala »socialistično alternativo«.

■ V Londonu je v podzemni železnici član irske podtalne organizacije IRA vrgel ročno bombo v prvega od vagonov. Pri tem je bilo ranjenih sedem oseb, napadalec pa je nato ustrelil še strojevodjo. Kasneje je v nekem drugem podzemnem vlaku eksplodirala še ena bomba in ranila enega potnika.

■ V Portu na Portugalskem so se sestali voditelji zahodnoevropskih socialističnih in socialdemokratskih strank; manjkala sta le zastopnika Vel. Britanije in Danske. Sestanek naj bi dal veljavo portugalski socialistični stranki, ki se z drugimi pripravlja na državne volitve 25. aprila.

■ V Rimu je zadet od srčne kapi umrl v starosti 70 let filmski in gledališki režiser Luchino Visconti. Za najboljša njegova filma veljata »Tramvaj, ki se imenuje želja« in »Smrt trgovskega potnika«.

■ Vodstvo švicarskih železnic je organiziralo posebno vožnjo z zgodovinskimi vagoni legendarnega Simplon eskpresa, ki je svoj čas povezoval Pariz s Carigradom. Jubilejni vlak je sestavljalo devet vagonov, od katerih so štirje bili spalniki, vlekla ga pa je kot svoj čas mogočna lokomotiva na parni pogon. Vlak je krenil na pot v četrtek 18. marca iz Milana in je v Trst prispel ob 15,08. V vlaku je bilo 70 potnikov in 20 članov strežnega osebja. Za vožnjo je bilo treba plačati 600.000 lir. Povratek iz Carigrada je bil z letalom, ki je prineslo v Carigrad drugo skupino, ki se je potem z vlakom vrnila v Milan.

■ Po 16 letih se je razdrl zakon med angleško princeso Margaret in Anthonyjem Armstrongom Jonesom, ki je bil pred poroko fotograf, po poroki pa povzdignjen v lorda Snowdona. Zadnje čase se je princesa zapletla v ljubavno razmerje z nekim precej mlajšim »playboyem«. Princesa ima 45 let.

■ V ljubljanskem »Delu« se je Boris Kutin obregnil ob članek, ki je izšel v zadnji številki »Družine« in ki govori o spoštovanju življenja v prometu. Vmes omenja, da velja zapoved »Ne ubijaj!« tudi za še nerojena življenja. Boris Kutin pravi, da »smo v naši družbi že dolgo teka jasno, natančno in demokratično opredelili, kdaj je splav lahko dovoljen in kdaj ne. In zato je tak komentar (v »Družini«, op. ur.), pa čeprav še tako vešče prikrit, tudi napad na družbo samo, ki si je ta zakon dala.« V Jugoslaviji je torej poudarjanje božjih postav, ki so v opreki s civilnimi, že »napad na socialistično družbo«.

ZAKONSKA ZVEZA V NOVI ZAVEZI

Jezus Kristus je zavezo, ki jo je Bog sklenil z izvoljenim ljudstvom pred odrešenjem, potrdil in spopolnil. On sam, učlovečeni Sin božji, je ta nova zaveza. On, ki ljubi in se daruje za nas kot Odrešenik sveta.

S Kristusom je prenovljena tudi zakonska zaveza med možem in ženo. On ji je zopet vrnil prvotno obliko ter jo očistil vsega moralnega in izmaličenega in jo povzdignil v službo božjo in hojo za Njim.

Sv. Pavel postavlja zakonski zvezi kot vzor zvezo med Kristusom in Cerkvijo: »Zaradi tega bo zapustil človek očeta in mater in se bo držal svoje žene in bosta dva eno telo. Ta skrivnost je velika; jaz vam pravim: v Kristusu in Cerkvi« (Ef V, 31).

Veselo oznanilo o zakonski zvezi je zato zelo preprosto in vzvišeno: v ljubezni Kristusa do Cerkve ima svoj vzor; v medsebojni ljubezni pa vir milosti in odrešenja.

Zato je že apostol Pavel spodbujal vernike v Efezu: »Možje, ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus Cerkev ljubil in sam sebe zanjo dal, da bi jo v vodni kopeli z besedo očistil in posvetil; da bi napravil sam sebi slavno Cerkev, ki bi ne imela madeža ali gube ali kaj podobnega, ampak da bi bila sveta in brezmadežna.« (Ef IX, 25-27).

Opotekajoča se lira

Ko je italijanska vlada po štiritedenski zapori spet odprla menjalno tržišče za liro, je upala, da se bo lira ustalila pri 750 do 760 lir za ameriški dolar. Toda najnovejši razvoj na evropskih deviznih tržiščih, k čemer se je pridružila tudi špekulacija, je potegnil za seboj več evropskih valut — tako tudi francoski in belgijski frank ter britanski funt šterling —, najbolj pa je bila pri tem prizadeta lira. Tako se je 11. marca tečaj še sukal okoli 800 lir za dolar, v torek 16. marca je dosegel 842, v sredo pa kar 880 lir, kar pomeni, da je stopnja razvrednotenja v pičlih dveh mesecih dosegla 20 odstotkov.

Spričo takšnega razvoja na deviznih tržiščih je bila Morova vlada prisiljena naglo ukrepati. To se je zgodilo v noči med 17. in 18. marcem. Poprej se je Moro še posvetoval z voditelji strank, ki so poprej sodelovale v vladi, pa tudi s komunisti. Izvedenci so preračunali, da morajo novi ukrepi dati državni blagajni vsaj 1.500 milijard lir.

Te ukrepe lahko razdelimo v dve skupini. V prvo spada podražitev bencina od 350 na 400 lir, v drugi skupini ukrepov pa je podražitev nekaterih potrošnih dobrin, ki se povečini uvažajo. Povečal se je tudi davek na proizvodnjo alkoholnih pijač in davek na avtomobile. Obenem se bo vlada zavzela za omejitev in zamrznitev plač za ulsužbence industrijskih družb, ki so pod nadzorstvom države. Zviša se obrestna mera italijanskih bank in sicer od 8 na 12 odstotkov, kar naj bi pripomoglo, da bo kapital poslej ostal doma.

Po velikih borznih posegih za rešitev lire pred 20. januarjem letos je ostalo v državni zakladnici le še 594 milijonov dolarjev. S posojili ameriške Federal Reserve Bank iz New Yorka ter nemške Bundesbank je zbrala Banca d'Italia okrog dve milijardi dolarjev, v kratkem pa pričakuje še eno milijardo, ki jo je že odobrila Evropska gospodarska skupnost. Trenutno je Italija zadolžena za 14 milijard dolarjev, za kar mora letno odplačevati 2,5 milijarde, kar je občutno breme.

Očitno postaja, da pri liri ne gre samo za neko občasno slabokrvnost, ki jo je moč ozdraviti z nekaj denarnimi posojili, pač pa za kronično bolezen, ki je prodrla v skoraj vse plasti gospodarstva. Vsekakor se je lira po »mostu« praznika sv. Jožefa nekaj opomogla. Če je 18. marca veljala 875 za en dolar, je v ponedeljek obstala na 854.

Iz Beneške Slovenije

Občni zbor društva »I. Trinko«

18. marca je bil v Čedadu občni zbor kulturnega društva »Ivan Trinko«, katerega se je udeležilo veliko beneških Slovencev, med njimi mnogo slovenskih krajevnih duhovnikov, ter gostov. Med njimi naj omenimo deželnega poslanca dr. Draga Štoko, ki se je v imenu deželnega tajništva Slovenske skupnosti dotaknil vrste perečih problemov, ki zadevajo Beneško Slovenijo in njen vsestranski razvoj.

Po uvodnem pozdravu je bil na vrsti glavni referat, ki ga je imel predsednik društva Viljem Černo; temu je sledilo tajniško poročilo Iris Battainove.

Za častno predsedniško mizo je bil prisoten tudi ukovški župnik Mario Garjup, katerega so navzoči pozdravili z burnim ploskanjem in s tem potrdili, da so z njim v boju za slovenski jezik v Kanalski dolini.

Občni zbor društva »Ivan Trinko« je potrdil globoko voljo do življenja beneškega ljudstva in predvsem njegovo odločenost, da se za svoje narodnostne in socialne pravice bori z vso doslednostjo in potrebnim pogumom.

UTRIP CERKVE

SEV. AMERIKA. - Tamkajšnja Cerkev se zelo resno pripravlja na 41. mednarodni evharistični kongres, ki bo letos v Filadelfiji prvi teden avgusta. Kongresni odbor si postavlja velik cilj: zbuditi zanimanje za vero pri vsakem človeku dobre volje, čeprav je trenutno od svoje krajevne Cerkve oddaljen. V predkongresnem času bodo pripravljeni laiki »po dva in dva« kakor v apostolskih časih obiskali vse družine in jih povabili, da se pridružijo ciljem kongresa.

AVSTRIJA. - »Sončni vlak«, ki ga za bolnike in invalide že več let organizira Karitas, bo peljal to pomlad udeležence po vsej Avstriji, Jugoslaviji, Madžarski in prvič tudi po Češkoslovaški. Avstrijski katoličani so v mnogih dobrodelnih akcijah na zelo vidnem mestu v katoliški Cerkvi. Samo naši slovenski koroški rojaki podpirajo v povojnem času 220 bogoslovcev iz misijonskih dežel.

BENETKE. - Kardinal Luciani je v zadnji okrožnici pozval župnike in upravnike romarskih svetišč, naj prodajo dragocene predmete in denar zberejo za novi dom v korist prizadetih otrok blizu Benetk. Kardinal je v ta namen daroval zlati križec, dar Pija XII. ob njegovem škofovskem posvečenju.

BRIKSEN. - Tirolski deželni glavar v Innsbrucku je s posebnim odlikovanjem počastil škofa Gargitterja v Briksnu. Škof je prejel javno uradno pohvalo za trajno prizadevanje v korist južnotirolskega ljudstva na cerkvenem, socialnem in vzgojnem področju.

LATINSKA AMERIKA. - Okrog 300 radijskih postaj oddaja vsak teden spored pod naslovom »Papežev glas«. Ta oddaja se začne redno s celotnim delom sv. očeta ob tedenskih avdiencah. Na prvem mestu je Argentina z 92 postajami, Mehika s 60, Kolumbija z 32.

MADŽARSKA. - Verouk je v tej komunistični državi uradno dovoljen, toda praktično nastajajo vedno večje težave. Tajna policija po svojih krajevnih zastopnikih zelo pritiska na določene družine, naj svojih otrok ne pošiljajo k verouku. V madžarskem Banatu prihaja od 44.816 učencev k verouku le 2.700 otrok.

Šport

Fiume Veneto - Olympia 3 : 2

(11 : 15, 15 : 8, 18 : 16, 3 : 15, 16 : 14)

V nedeljski popoldanski tekmi v Pordenonu je goriška šesterka, kljub končnemu porazu, le izpolnila svojo nalogo: borila se je za zmago s požrtvovalnostjo in ponosom tako, kot bi od nje vedno pričakovali. Škoda le, da se ti naši odbojkarji ne znajo enako zavzeti v domačih srečanjih, da bi od teh tekem imelo tudi občinstvo več zadoščenja.

Tekma je trajala več kot dve uri. Od naših so igrali dobro prav vsi in prav zaradi tega so odšli z igrišča z drugačnimi občutki kot sicer; bili so zadovoljni z igro.

Le naključje je onemogočilo našim, da bi odločili srečanje v svojo korist. Imeli so na razpolago odločilne žoge ob znatni prednosti (v tretjem in petem setu), a so jih zapravili.

Za pravilno oceno te tekme naj zadostuje dejstvo, da je primerjava skupnega števila nabranih točk v korist Goričanov za 68 : 63.

Za Olympijo so igrali: Soban, Kuštrin, Malič, Lavrenčič, Devetak, Černic, Cotič S. in M, Nardin.

Stoletnica salezijanskih misijonov

Pred sto leti 11. novembra 1875 je don Bosko poslal prvih deset salezijancev v misijone, nato so sledile misijonske odprave vsako leto do danes. Ob stoletnici salezijanskih misijonov so imeli svoj praznik tudi slovenski salezijanci na Rakovniku. Dr. Stanko Kahné je v zvezi s tem povedal sledeče misli:

Svoje izbrance vodi Bog z videnji in sanjami kakor je vodil očaka Abrahama, Jakoba, Mojzesa, Devico Marijo... Podobno je Bog opozoril don Boska na duhovniško in misijonsko poslanstvo s sanjami.

Kot mlad duhovnik je Janez Bosko to poklicanost hotel uresničiti, ko je želel odpotovati v misijone. Njegov duhovni vodja Jožef Cafasso ga je ustavil in mu pokazal, da je božja volja, da ostane pri zaščeni mladini v Turinu. Misijonsko misel je mogel don Bosko uresničiti šele kasneje.

9. januarja 1874 je dal okrasiti veliko učilnico in postaviti vanjo oder. Napolnili so jo njegovi fantje in mladi salezijanci, potem pa so vstopili don Bosko, njegovi ravnatelji iz raznih mladinskih domov v Piemontu in končno v generalsko uniformo oblečen italijanski poslanik v Buenos Airesu. Ko so se vsi namestili na odru, je vstal poslanik in dejal, da civilne in cerkvene oblasti v Argentini vabijo don Boska, da bi poslal svoje salezijance v njihove misijone. Nakar se je don Bosko zahvalil in dejal, da sprejme povabilo, če ga bo papež potrdil.

Don Bosko je poslal pismeno povabilo vsem salezijancem, naj se prostovoljno javijo za misijone. Na njegovi pisalni mizi so se hitro nakopočila pisma skoro vseh salezijancev: vsi bi se radi odzvali njegovemu povabilu.

Toda don Bosko je odbral samo deset salezijancev, ki naj bi šli v Argentino. In še ti naj ne bi šli takoj med Indijance, ampak najprej med versko zapuščene rojake, ki naj bi navadili njegove sinove na trdo delo, na skrajne odpovedi in na neuspehe.

Don Bosko je hotel dati tem izbranim salezijancem tudi voditelja, ki naj bi ga v vsem nadomeščal v novem okolju. To je bil duhovnik Janez Cagliero. Z misijonarji naj bi ostal v Argentini le tri mesece, dokler se ne privadijo novemu okolju. Cagliero pa je ostal v misijonih 30 let, postal škof in kardinal — vedno pa misijonar.

Potem so si sledile odprave leto za letom. Za časa don Boska enajst, v vseh sto letih pa sto štiri. Od 18.000 salezijancev jih v Tretjem svetu deluje 6.959.

Don Boskova misijonska teologija je bila zelo preprosta in praktična. Njegova osnovna misel je bila poslanstvo Cerkve: »Naš božji Zveličar — pravi — je prišel iz nebes na zemljo, in da bi odrešil vse ljudi, je ustanovil Cerkev kot veliko stavbo, v kateri naj najdejo zavetje in odrešenje vsi ljudje vseh krajev in časov.«

O zemeljskem dogajanju Cerkve je imel Janez Bosko optimistično pojmovanje. »K njenemu širjenju prispeva vse: mir, vojna, preganjanja, politični prevrati. Nad vsem tem plava Cerkev kakor ladja sredi razburkanega morja.«

Pri vsem tem pa je zelo realističen glede konkretnih ljudi in okoliščin: »Kjer so ljudje, tam so tudi slabosti. Toda Cerkev se nima ničesar bati: vedno nosi v sebi Duha, ki jo podpira.«

In še ena značilnost don Boskove misijonske zamisli. Zanj misijoni niso bili nekaj obrobnega, ampak nekaj, kar bistveno spada k njegovemu poslanstvu za mladino. Sam je dejal: »Misijonar, ki ga obdaja venec fantov, bo lepo napredoval in veliko dobrega naredil.«

Prvo načelo, ki ga je don Bosko imel pri izbiri misijonarjev, je bilo popolna prostovoljnost; svojim fantom je don Bosko dejal: »Družba ne pošilja v misijone nikogar, ki ne bi hotel iti: gredo naj samo tisti, ki si to zelo želijo.«

Izmed teh prostovoljcev pa je don Bosko vedno izbral najboljše. Ko so bili izbrani, je poskrbel, da so se pripravili za misijonsko delo. Določil je, da se izbrani »zberejo za toliko časa skupaj, da se priučijo jeziku in navadam ljudi, med katerimi bodo oznanjali besede večnega življenja.« Zdi se, kakor bi že tedaj don Bosko bral koncilski dokument drugega vatikanskega zbora o misijonskem delovanju Cerkve.

Prvim misijonarjem je Janez Bosko dejal: »V misijone ne boste šli sami: vsi vas spremljamo. Mnogi vam bodo tudi sledili. Tisti pa, ki ne bodo mogli priti za vami, vas bodo spremljali z molitvijo in bodo z vami delili težave, preizkušnje, rože in trnje.«

Cerkev se je znašla v zadnjih letih v krizi prilagajanja današnjemu svetu in prenovitve. Osvobajanje celih kontinentov izpod kolonialnega gospodstva in s tem podomačenjem krajevnih Cerkva sta prinesli nove uvide in nove metode misijonskega dela. Misijonska ideja je dobila novo vsebino, ki je predvsem skrb za človeka, njegov napredek, celostno počlovečenje.

Na to resničnost je bila povečini salezijanska družba že pripravljena, ko je že dolgo pred koncilom gojila domače poklice in so v tako imenovanih misijonskih deželah evangelizacijsko delo prevzeli domačini.

In kje so danes slovenski salezijanski misijonarji?

Indija je danes zaprta misijonarjem iz drugih dežel. Samo nekaj misijonarjev je ostalo in sicer tisti, ki so postali indijski državljani, kakor npr. Pavel Bernik, Ludvik Zabret, Ivan Kešpret, s. Terezija Medvešček. Toda salezijanski misijoni v Indiji so cvetoči, saj imajo več kot tisoč misijonarjev in evangeljskih delavcev.

Iz Vietnama so bili izgnani vsi tuji misijonarji. Toda vietnamskih salezijancev je danes preko dvesto, ki so šli skozi šolo našega misijonarja Andreja Majcna.

Na Filipinih še vedno pomagajo salezijanski sobratje pomočniki: Rafko Mrzel, Jože Kramar in Janez Hribar.

Največjo potrebo po evangeljskih delavcih ima Japonska, potem nekatere afriške dežele — v Burundiju deluje salezijanski misijonar Jože Mlinarič, potem pa še Latinska Amerika, ki je sicer krščanska, a se Cerkev tam bori z neizmernimi težavami.

Tudi v teh deželah je precej slovenskih salezijanskih misijonarjev: v Čilu Franc Schnurer, Lojze Plazar, Mirko Jerala; v Dominikanski republiki je Ignacij Ozmec; med barakarji v Braziliji deluje Ernest Saksida; s. Kristina Knez je v El Salvadorju, s. Veronika Bakan v Ekvadorju, s. Ivana Perovšek v Argentini; v Braziliji sta še sestri Marjeta Ščančar in Julijana Špur.

Don Bosko je hotel, naj bo njegova duhovna družina misijonarska. Čim bolj bo misijonarska, tem bolj bo mlada in učinkovita. To don Boskovo naročilo je salezijanska družba vedno uresničevala, tako v preteklih sto letih kot tudi danes.

Pripombe k slovenskemu biografskemu leksikonu

V nedeljski in torkovi številki »Primorskega dnevnika« (22. in 24. februarja) podaja Drago Pahor »nekaj pripomb« k Primorskemu slovenskemu biografskemu leksikonu (PSBL). Vendar pa njegova sodba zdaleč presega sam kritični pretres, dasi je v zapisu čutiti prizadevanje po ustvaritvi vtisa o nepristranski kritični oceni. Toda če bi šlo zgolj za kritični pretres, bi bilo vendarle treba priznati edinstvenost PSBL, podviga, ki ima kljub nekaterim pomanjkljivostim nedvomen zgodovinski pomen.

Iz izvajanja Draga Pahorja pa o dobrih straneh PSBL, ki daleč presegajo naključne pomanjkljivosti, ne izvemo ničesar, tako da »pripombe« izzvenijo v dokaj enostransko sodbo. Mnoge od njih se nanašajo tudi na stvari, ki so bile že vsaj po dvakrat omenjene na drugih mestih. Tako npr. to, koliko gesel je bil obdelal eden ali drugi sodelavec in podobno. Toda to niti ne more biti osnova za kritične pripombe, kajti številne slovarje in podobna dela, ki vsekakor spadajo v okvir leksikografije, obdeluje navadno ob pomoči sodelavcev celo ena sama oseba, pa takih okoliščin doslej še nihče ni spodbijal. Kritične pripombe veljajo navadno edinole opravljenemu delu in ugotovitvi, če je delo kljub vsemu doseglo svoj namen ali pa ga mogoče tudi ni. V omenjenih »pripombah« pa takšna presoja nedvomno manjka. Le-te slonijo v glavnem na dveh postavkah:

Prvič, da »čemu toliko tujcev v leksikonu?« To, da ni samo piščevo vprašanje, ampak ga je bil »slišal tudi iz drugih ust«. Teh »toliko tujcev« da znese skoraj 13 odstotkov, to je, od 132 gesel celih 17. In to naj bi bilo preveč? Vendar se v nadaljnjem posredno le priznava, da se več kot polovica teh »tujih« gesel le nanaša na primorsko slovensko zgodovino. Ne bi pa prišla lahko v poštev za zgodovino naslednja imena: Baumkirchner, vitez iz Vipave; tržaška družina Bonomo (razen škofa istega imena, ki je bil Trubarjev pokrovitelj); Bartholomeus Justinopolitanus; Beda Franc; Belli Krištof; Benini Gianvincenzo in dva Boianija. S tem pa moramo morebitno neupravičenost »tujih« gesel zmanjšati že s piščevimi merili na polovico, na dobrih 6 odstotkov, kar pa je dejansko prav malo.

Seveda pa mora ob tej priložnosti priti jasneje do izraza, kaj je lahko »tuje« in kaj ne. Vprašanje je vsekakor zapleteno in ga ni mogoče reševati zgolj na osnovi govorjenega jezika določene osebe in celo na podlagi njene bolj ali manj izrazite narodno-jezikovne zavesti ne.

Ali naj bi označili npr. za »tujce« tiste slovenske ljudi, ki so danes včlanjeni v italijanske stranke? Ki se sicer zavedajo svojega slovenskega porekla, a čutijo najprej strankarsko tj. socialistično ali komunistično ali tudi (demo)krščansko?

Ali so nam lahko »tujci« italijanski sosedje, ker govorijo drugi jezik in so mogoče celo iz iste hiše? A so nam »rojaki« ljudje, ki živijo nekje pod Uralom in vemo o njih le toliko, da govorijo našemu soroden jezik? Ali so nam lahko »tujci« ljudje našega porekla v zdomstvu, ki pa se čutijo edinole »Amerikance«? In srečamo tudi take rojake, ki se čutijo vezani edinole na državno pripadnost, na italijansko, na jugoslovansko ali na avstrijsko, ne glede na to, kakšen jezik potem govorijo?

Merilo za vstop v leksikon ne morejo biti samo čustva in tudi ne samo dejansko poreklo posameznih oseb. Meril je torej več in morajo zagotavljati zadostno znanstveno širino, ker ne gre samo za zgodovinske zapise, ampak za leksikon, v katerem iščemo potrebne podatke, ne pa zgodovino narodnega prebujenja, kulture in podobno.

Drugo, kar naj bi v leksikonu motilo, so duhovniki. Kar 24 gesel da je posvečenih cerkvenim osebnostim. Od vsega skupaj torej 18 odstotkov, vključno dve redovnici. Toda saj v leksikonu vendarle ne gre za (duhovniške) poklice, ampak za osebnosti, ki so nekaj ustvarile, se uveljavile in za njihove stvaritve in dela, tako da so bile v primorskem življenju pomembne in da njih delovanje ustvarja določeno zapuščino.

Ne bi se bilo mogoče strinjati s piščevo pripombo, kako da je treba »vse točneje prikazati« v primeru papeža Benedikta XV., ki je prišel v leksikon, ker je branil slovensko in hrvaško duhovščino in slovenski jezik v cerkvi. Prikazati namreč s ponatiskovanjem navajanih strani iz Čermeljeve knjige »Slovenci in Hrvati pod Italijo«. Vsaj tako je pripombo umeti. Toda na tej črti pride člankar v protislovje, saj leksikon ni zgodovinopisje. In v začetku je bil enim ali drugim imenom tudi sam kritično odmerjal strani.

Skoraj neresno izzveni pripomba, da neka objava »odpira vrata v leksikon vsem mogočim obrtim, začenši z idrijskimi čipkaricami in oglarji trnovskega gozda«. Takšno vrednotenje je meščansko. Ali niso ravno iz ubožnih slojev izšle tudi mnoge nadvse zaslužne osebe? Tudi iz rodu čipkaric in oglarjev, pa še kmetov in drugih delovnih ljudi?

Protislovno se zdi tudi govoriti o »legitimaciji« premnogih tisočev, ki da bi morali priti v leksikon, a obenem ocenjevati 24 gesel cerkvenih osebnosti za preveč. Dejstvo je namreč, da so bili stoletja duhovniki edini izobraženci, šele v prejšnjem stoletju se jim je pridružilo več pesnikov, pisateljev, skladateljev, slikarjev, politikov, pa tudi znanstvenikov, podjetnikov in drugih osebnosti. Zato se za razdobje 300 let in več nazaj zdi dosedanje število cerkvenih osebnosti v leksikonu prej premalo kot preveč. Toda tudi sam pisec končno zagotavlja, da nima nič proti duhovniškemu poklicu. Ideološke primerjave brez upoštevanja zgodovinskih obdobij in njih stvarnosti so protislovne in se tudi ideološki spisi ograjujejo pred njimi.

Vendar je vrsta Pahorjevih pripomb vsekakor stvarna in vredna premisleka. Priznanje zasluži zlasti natančen pretres doslej objavljenih gesel, ki bo v prihodnje gotovo pripomogel k temu, da leksikografski podvig še zboljša svojo znanstveno obravnavo. Ne bi pa bilo mogoče seveda upoštevati premalo meril in s tem pretirano zožiti področje dela, kajti potem ne bi šlo več za leksikon. **—id**

Na prijateljevem grobu

Ko sem drugo jutro po pogrebu nepozabnega prof. Jožeta Peterlina stopil na opensko pokopališče, je zelo snežilo. Povsod visok sneg, nikjer človeške stopinje. Na profesorjevem grobu so se izpod snega videli trakovi številnih vencev. Oddaleč sem pozdravil prerani grob, ob katerem se bomo Slovenci poslej večkrat srečavali in se ob njem globoko zamislili.

Miro Opelt govori ob zasneženem grobu prof. Jožeta Peterlina

Na dan pogreba se je po končani maši približal pokojnikovi krsti prof. Šah. Ker ni bilo takoj mikrofona, sem komaj kaj razumel. V solzah so bile izrečene in sprejete velike besede: Zbogom prijatelj, dobrotnik, demokrat!

Kakor je zatem povedal dr. Drago Štoka, veliki pokojnik ni imel dosti osebnih prijateljev, njegovi pravi prijatelji smo bili vsi Slovenci dobre volje. Vse nas je rad imel, vsem starejšim in mlajšim je bogato razdajal neizčrpne zaklade svojega dobrega slovenskega, vernega srca. Ni osamljen primer, ko sem slišal pozneje v Trstu in na Občinah: zopet en pozdrav manj na naših cestah; ko nas je pokojni profesor srečeval, je vedno snel klobuk, vedno prvi prijazno pozdravil. Hudo je, da tako dobri ljudje brez slovesa odidejo, kakor da bi bili ugrabljeni iz naše srede.

Tri večere pred njegovim nenadnim odhodom smo se v klubski dvorani mnogokaj pogovarjali. Bil je pustni ponedeljek in že tako je bilo za predavanje iz Innsbrucka manj zanimanja. Nadvse je bil vesel novice, da je premiera Kovačev študent dan poprej v Marijinem domu v Trstu zelo lepo uspela.

Tako je pogovor nehote nanesel na slovenske večere izpred 20-25 let. Bazovica, Dolina, Mačkolje, Opčine, Prosek, Sveti Križ, Trst..., kar naprej je več let v zimskem času vabil radio Trst A na obisk slovenskih večerov po vaseh in v mestu. V tistih lepih, zelo drugačnih časih je naš profesor preživel več dni na teden med nami v tedaj zelo skromnih župnijskih dvoranah. Pa kako rad je prihajal s sodelavci, sam velikokrat predaval, našel takoj pomoč, se za vse zanimal, javno pohvalil tudi najmanjše sodelovanje vaške mladine, če pa smo celo zapeli, je bil nadvse vesel. Vedno je želel, naj se na slovenskem večeru sliši tudi slovenska pesem, čeprav samo ena.

Skromno mislim, da je prav ob številnih slovenskih večerih postajal pokojni Jože Peterlin resnični prijatelj in pravi dobrotnik našega ljudstva. Če bi sodeloval samo v radijskih oddajah in ga ljudstvo ne bi direktno slišalo in videlo v dvoranah, cerkvah, na Repentabru, v Dragi, posebno pa v šolah, bi bilo naše zadnje slovo od njega zelo drugačno. Tako pa sedaj slišimo, da se je ono žalostno jutro 8. marca zgrnilo okrog njegove mrtvaške kapelice v mestu toliko hvaležnih rojakov kakor pozneje na Občinah.

Vsa užaloščena Primorska je vedela — kakor njegovi številni znanci v domovini —, da lega v grob naš resnični prijatelj, naš skupni veliki dobrotnik, pravi slovenski demokrat. V vsem povojnem času nismo na Tržaškem polagali v zemljo večjega, bolj zaslužnega moža.

Uživaj Mir, dobro slovensko srce, nasvidenje pri Bogu!

Zanimiv poskus življenja v naravi

Pisati o Pogačniku in prijateljih iz že znane »komune« ali preprosto »hiše na gmajni«, dva kilometra od Šempasa, ni lahko. Pa čeprav nas je Pogačnik v četrtek 26. februarja tako navdušil, ko nam je govoril o svojih izkušnjah, in bi mu prav kmalu sledili v Šempas. Opis je preskop, če tega človeka nismo videli.

Vseeno naj sledi tu nekaj besed za tiste, ki ga niso prišli poslušat v Katoliški dom. Pet let je, odkar sta Marko Pogačnik in žena kupila v Šempasu staro kmetijo. Po večletnem iskanju druge izbire nasproti zgolj materialističnemu pojmovanju človeka in življenja, kjer ima glavno besedo denar, sta se odločila za neposredno življenje v naravi in od narave. Zapustila sta prejšnje delo — Pogačnik je akademski slikar, žena je tudi umetnica — in skupno z otrokoma poskusila.

Prvo leto so se sprijateljili z rastlinami: z zdravilnimi zelišči, z zelenjavo, z drevesi... Skoraj vse, kar potrebujejo, tudi sami pridelajo. Drugo leto so sprejeli živali: kozo, kokoši, čebele, osliča, ovce... »predstavnike, ki jih je živalski svet nekako izločil, da bi se približal človeškemu«. Tretje leto so postali prijatelji mineralov, snovi na najnižji razvojni stopnji.

Bodisi preja kot kovanje sta — poleg risanja — podlagi njihovi umetniški ustvarjalnosti. Svoje izdelke tudi razstavljajo, ker verjamejo, da njihovo izkustvo pomaga ljudem, ki jih spoznajo.

Presenetljiv je njih odnos do narave. Narava jim pomeni luč in razum. Po petletnih izkušnjah se tudi sami čudijo nad spremembo, ki je nastala v njihovi notranjosti. Čutijo, da so — kot stari kmetje — postali »modri«, ne čutijo več potrebe po branju...

Poleg tega jim je trud, ki ga z ljubeznijo vlagajo v delo, bogato vrnjen. Če porabijo v obdelovanju žita trikrat več truda kot kmetje s stroji, so prepričani, da se ta energija spet vrne k njim pod drugo obliko. Vera človeka v naravo privede celo do tega, da uspevajo rastline na peščenih tleh, kjer prej brez ljubezni niso mogle. Pogačnik je še pojasnil, da ne rabijo umetnih gnojil, ki jih nadomestuje navadni kompost, ker »rastlina naj kot prijateljica da, kar more, kar se čuti dati«.

Dneva ne programirajo. Načrtovanje, ki so ga uvajali v začetku, jih je privedlo do spoznanja, da narava sama dá spodbude za delo in življenje in da človek ne pogreši, če jim sledi. Le za to so se zmenili, da se ob skupnih obedih zberejo in za razmišljanje. Zanimiv je bil tudi Pogačnikov opis štirih večjih praznikov, ki jih imajo ob letnih časih.

Začetna kot tudi sedanja pot ni bila lahka. S tako izbiro pa ni moglo prenehati iskanje, ki prinaša vedno nove poskuse. Pozimi se jim je npr. rodila zamisel, da bi »risali naravo«. Tako sedaj ob večerih rišejo zimsko naravo, njih zamisel pa se bo izpopolnila spomladi in poleti, ko bodo risali cvetje in bujno rastlinje. Pri tej zamisli — kot pri ostalem — sodelujejo tudi otroci, njih najboljši prijatelji. Nekaj takih risb, ki so jih prejšnji večer skupno narisali za nas, smo tudi videli.

Skupnost šteje zdaj devet članov: štiri odrasle in pet otrok. Zanjo je značilno, da pri svoji izbiri ne odklanja družbe, kot se godi drugje po svetu. Tudi ne smemo misliti, da so preprosto kmetje, ker se od njih razlikujejo zunanje (ne prodajajo pridelkov, nimajo strojev, od »tehnike« so sprejeli le elektriko), predvsem pa vsebinsko. Njih sodelovanje in odprtost veljata do vseh.

Ko stoji sedanji svet na Golgoti, med križanjem in vstajenjem, med pogubo in rešenjem, predstavljajo podobne izbire, ne le osebni poskus nekaterih pogumnejših ljudi, ampak že tehtne predloge za nas, da svoje življenje vtirimo spet v pravo smer. Pogačnik je izrazil vero, da bo človek spet ubral ta pota, saj predstavljajo danes nujnost.

Zavedam se, da sem s temi podatki dala le suhoparen opis njih življenja, opis, ki še zdaleč ne postavlja tega poskusa v pravo luč in ne more posredovati občutkov, ki smo jih imeli pri tem srečanju. Vseeno ne bi hotela, da bi se bralec čudil le nad reševanjem »tehničnih« problemov komune. Za tistega, ki ga zanima spoznati, na kakšni bogati vsebini temelji ta poskus, Šempas ne bo daleč.

In še hvala prijateljem, ki so pomagali Slovenskemu akademskemu društvu prirediti ta večer. **—eta**

Zanimanje za slovensko knjigo v Italiji

Založba Edizioni Messaggero (Padova) je izdala v italijanskem prevodu delo Antona Ingoliča »Gimnazijka« (La Liceale) na 225 straneh. To je že druga Ingoličeva knjiga v italijanščini. Prva je bila »Tajno društvo P.G.C.« (La banda dei chiodi). Pri isti založbi pa je leta 1972 izšel v prevodu F. Kolednika tudi »Jurij Kozjak« (La vendetta dello zingaro) in sicer v mladinski knjižni zbirki 'Astronave.

»Gimnazijko« je prevedel v italijanščino tržaški rojak Dakskobler, ki so ga pod fašizmom prestavili v Padovo za ravnatelja na osnovni šoli. »Gimnazijka« je izšla v Sloveniji prvič leta 1967 in je bila kmalu nato prevedena tudi v češčino in slovaščino.

Borec za pravice z nenasiljem

Bistveni znak naše dobe je odločen odpor proti nasilju, teptanju človeških pravic, zatiranju slabotnih. Ta odpor občuti zlasti mladina. Borba proti nasilju pa se ne sme izvajati z novim nasiljem. Zato je Pavel VI. poudaril v letošnji poslanici za svetovni dan miru pravo orožje, ki ga je Kristus prinesel na svet z zapovedjo: Vi vsi ste bratje.

V ostalem pa, tako je nadaljeval papež, ali nima naša doba vzgled za to, kaj lahko stori slaboten človek, ki je bil oborožen samo z načelom nenasilja, da privede narod stotine milijonov človeških bitij k popolni svobodi in uveljavitvi vseh človeških pravic? Pri tem je mislil na Mahatmo Gandhija, tega velikega borca za nenasilje in pravico.

Bolj kot indijski politični voditelj je bil Gandhi v resnici dejanski apostol nenasilja. Njegovo pravo ime je bilo Mochandas Karamchand. Rodil se je 2. oktobra 1869 v Pordanbarju na skrajni zapadni obali Indije v državi Gujrat, kjer je bil njegov oče predsednik vlade.

Gandhijevo življenje lahko razdelimo v tri obdobja: leta njegovega oblikovanja za odvetniški poklic v Angliji in Indiji; obdobje političnih preizkušenj njegovih metod od 1893-1914 v Južnoafriški republiki, kjer je branil interese neke indijske trgovske hiše in borba za neodvisnost Indije, ki jo je vodil 34 let (od 1914 do 1948). V tej zadnji dobi so njegove metode nenasilja dosegle doktrinalno in praktično raven svetovne veljave.

Po indijski navadi se je poročil star 13 let. V starosti 37 let pa je v sporazumu z ženo sklenil živeti kot asket. To njegovo odpoved sta zahtevali njegova politika, ki je temeljila na askezi in volja po poduhovljenju.

Nasprotujoči si vplivi, verski in svetni, ki jih je doživljal v Evropi, so ga privedli do sklepa, kateremu je potem ostal zvest vse življenje: Temelj vsega je morala; resnica pa je bistvo morale.

Branje svetih indijskih knjig mu je pomagalo, da se je otresel kompleksa narodne manjvrednosti glede na Angleže. Iz Kristusovega govora na gori je povzel nauk ne braniti se pred silo. Rasna diskriminacija, ki ji je bil priča, mu je dala osnovni razlog za borbo v korist človeških pravic. Ustanovil je časopis, v katerem je razlagal teze pasivne rezistence - nenasilja. Post je bil njegov odgovor na nasilje.

Svoj nauk je začel razširjati s potovanji po vsej deželi. Od časa do časa se je umaknil v Ashram, nekak samostan duhovne skupnosti za premišljevanje, ki ga je ustanovil maja 1915 v Ahmedabadu v državi Gujrat, kjer je zbiral nedotakljive, ki so bili vrženi na rob družbe, skupno s člani najvišjih kast. Leta 1919 je razglasil civilno nepokorščino in objavil 24-urno splošno stavko. Nasilno angleško zatrtje stavke je povzročilo smrt 600 oseb.

Ko so spori prešli k nasilju, se je Gandhi postil. Našel je svoj mir v postu, ki je trajal po več tednov. Večkrat je bil aretiran, zaprt in nato zopet izpuščen. Boriti se je moral proti hinduistom, ki so hoteli za vsako ceno ohraniti sistem kast. Gandhijevo delo se je vedno odmikalo od politične na socialno in duhovno stran.

Odklonil je udeležiti se vojne leta 1940. Vse v zvestobi svojemu načelu nenasilja. Angleški kolonizatorji so ga zato zaprli skupno s 25.000 drugimi osebami. Njegova žena je umrla v zaporu 22. februarja 1944. Njega samega so izpustili 6. maja 1944; imel je 74 let. Vojna je bila končana; po napornih pogajanjih je bila 15. avgusta 1947 razglašena neodvisnost Indije.

Toda v deželi so se borili med seboj hinduisti in muslimani. Gandhi je moral prisostvovati razkosanju svoje domovine, ki je bila takrat razdeljena v Indijsko zvezo in Pakistan. Star 75 let se je Gandhi zopet odpravil na pot po opustošenih pokrajinah oznanjat mir in spravo, se postil in v znak bratstva spremljal hinduiste in muslimane na njihovih različnih romanjih. Ta njegova strpljivost in ljubezen pa je bila za nekatere neznosna, zato so Gandhija 30. januarja 1948 ubili.

Verski temelj njegovega nenasilja je bila indijska oblika vesoljstvenega češčenja Boga. Kljub prevladujoči hinduistični veri je Gandhiju ugajalo versko izkustvo brez oblike, ki bi jo lahko uvrstili pod točno določeno vero. Ostal je nekristjan.

Gandhi bo živel v zgodovini kot človek, ki je zmagal krivico, tiranijo in nasprotovanje samo z močjo nenasilja. To energijo je zajemal iz odpovedi vsem osebnim interesom, ljubezni, oblasti, bogastvu in v zatekanju k duhovnim sredstvom, k molitvi, uboštvu in postu.

Prav v tem pa je tudi nam kristjanom, starejšim in še posebej mladim, svetal zgled — kot je poudaril Pavel VI. v svoji letošnji poslanici za svetovni dan miru — za iskanje pravih poti za mir in za miroljubno sožitje med narodi.

R. R., Rim

Motilni oddajniki

Pred kratkim se je vršila evropska konferenca o razmejitvi in razdelitvi radijskih valov, ki pa je le deloma uspela, ker se je niso udeležile vse države, nekatere med njimi pa se že pred leti sklenjenih dogovorov sploh ne držijo. Radijski valovi so še zmeraj zlasti v vzhodni Evropi izrednega ideološkega in političnega pomena.

Tako se je v vzhodnoevropskih državah zaslišala iz sprejemnika prava solata razglašenih zvokov in šumov, kakor hitro so poslušalci naravnali svoje sprejemnike na take postaje kot so »Glas Amerike«, BBC (britanski radio) ali »Nemški val«. Iz orumenelih zapiskov v razpravah v Organizaciji združenih narodov razberemo, da so že leta 1950 cenili število motilnih postaj na evropskem Vzhodu na celih 2.500.

Toda danes povsod v državah vzhodnega bloka brez motenj poslušajo »Nemški val« in tudi BBC ter »Glas Amerike«. Je mogoče zmagal duh sporazumov v Helsinkih? Med oddajniki, ki so jih nekoč v vzhodni Evropi sistematično motili, sta danes samo še dva na listi radijskih sovražnikov; to sta radio »Free Europe« in »Liberty«, nameščena v Münchnu. Njune oddajne naprave pa so v Španiji, to pa zato, ker je v vzhodni Evropi še posebno težko motiti oddaje na kratkih valovih, ki prihajajo z Iberskega polotoka. Omenjena oddajnika oddajata samo za evropski Vzhod.

Države vzhodne Evrope in še posebno Sovjetska zveza so svoje motilne naprave usmerile danes predvsem na motenje oddaj s Kitajske, iz Albanije in Izraela. Za ta namen so potrebna velika tehnična sredstva in stroški, kajti izgradnja motilnega oddajnika je bistveno dražja in bolj zapletena kot pa postavitev rednega radijskega oddajnika. Da lahko »sovražno« radijsko propagando popolnoma oglušijo, so v velikih mestih potrebni številni motilni oddajniki. In ni še možnosti, da bi na tako velikem ozemlju, kot je Sovjetska zveza, sprejem nezaželenih oddaj iz tujine popolnoma onemogočili. Proti radiu »Glas Izraela« ropotajo npr. cele motilne baterije. Zmaga tehnike in fizike, toda ne duha Helsinkov.

Ne posebno zaželene so tudi slovenske oddaje iz tujine, iz Kölna, Londona, Rima, Vatikana, Pariza, Moskve. Vsa povojna leta je imel tudi »Glas Amerike« iz Washingtona svojo vsakodnevno slovensko oddajo, ki pa je prenehala z lanskim februarjem, pa je bila nedavno spet obnovljena. Slovenska oddaja je utihnila malo pred obiskom ameriškega predsednika Forda v Jugoslaviji. Da ni bil tudi to poseben »uspeh« Helsinkov? - *l. n.*

Kamenčki

Dve cenzuri

PRVA CENZURA: Leta 1899 je Ivan Cankar izdal svojo prvo in edino zbirko pesmi Erotiko. Ljubljanski škof Jeglič je sodil, da so v zbirki »pesmi, v katerih se je mesenost poveličevala, v katerih se je nečista ljubezen slavila kot presladek užitek, po katerem je treba koprneti...« (Škofijski list 1899, 47). Zato je dal pokupiti vse zvezke pesniške zbirke, ki so bili dosegljivi. Literarni zgodovinarji vedo povedati, da jih je kupil kakih 700 izvodov ter jih dal sežgati v pečeh škofijske palače.

To je škof Jeglič napravil v svoji vnemi za duhovno zdravje naroda. Vsi literarni zgodovinarji poročajo o tem Jegličevem dejanju in ga obsojajo. Postopanje škofa Jegliča je gotovo bilo prenagljeno, čeprav narejeno z dobrim namenom. Toda s tem ni Jeglič Cankarju kot pisatelju prav nič škodoval; nasprotno, Jegličevo dejanje je postalo le propaganda za pesniško zbirko in tudi pomoč k finančnemu uspehu. Založnik Schwentner je v kratkih tednih prodal vseh tisoč izvodov Erotike in jo čez dve leti nanovo natisnil. Danes bi rekli: Zaradi Jegliča je tisto leto Erotika postala »bestseller« na slovenskem knjižnem trgu.

DRUGA CENZURA: V začetku leta 1975 je v Trstu izšla "sinja knjiga" »Edvard Kocbek — pričevalec našega časa«; izdala sta jo pisatelja Boris Pahor in Alojz Rebula. V Zalivu št. 50/51 beremo: »Zaradi te knjige je bila Edvardu Kocbeku črtana s programa Slovenske Matice že najavljena knjiga evropskih potopisov in prav tako knjiga esejev s programa Mohorjeve družbe; Borisu Pahorju je bil za eno leto prepovedan vstop v Jugoslavijo; Alojzu Rebuli pa je bila blokirana v skladišču založbe Lipa že dotiskana knjiga novel Snegovi Edena; oba sta bila istočasno izločena iz zbirke del jugoslovanskih pisateljev« (Zaliv, str. 15, 16). K temu lahko dodamo, kar je Boris Pahor povedal na predavanju v Gorici: Njegova knjiga Zatemnitev bi bila morala iziti pri državni založbi v Ljubljani in je bilo glede tiskanja že vse domenjeno. Pa je prišla "sinja knjiga" in Zatemnitev je morala iziti v Trstu.

Tako ljubljanska cenzura leta 1975. In nihče se ne pohujšuje.

Moralni nauk: »Kaj gledaš iver v očesu svojega brata, bruna v svojem očesu pa ne čutiš?« (Mt 7, 3). **(r+r)**

RAI - za Slovence pekel

»Sveder«, tržaški list za "pametne Slovence", je objavil naslednji članek, ki ga ponatiskujemo, ker odgovarja resnici.

Da marsikje ni dobro biti marljiv in sposoben, je že staro spoznanje. Pri vojakih na primer pustijo nadrejeni lenuhe in bedake pri miru, šikanirajo pa marljive in inteligentne. Tudi pri tržaškem radiu se dobro zavedajo te stare resnice, saj je splošno znano, da so Slovenci prizadevni in marljivi delavci. Zato Slovencem nalagajo večja bremena, kakor ostalim. Na primer pri časnikarjih. Italijanskih časnikarjev je skupno 20, slovenskih pa sedem. Vendar pomagajo Slovencem štirje Italijani, seveda ne pisati ne brati, ker slovenščine ne obvladajo, pač pa le trgati vesti s teleprinterjev. Pa tudi če štejemo te štiri, dobimo razmerje 16 za italijanska in 11 za slovenska poročila. Tistih 16 pripravlja približno 8 ur tedenskega sporeda, tistih 7+4 pa 20 ur.

Pri tem moramo upoštevati, da slovenski odsek pripravlja v s a poročila od mednarodne in notranje politike pa do domačih vesti, kulture in športa, medtem ko italijanski odsek skrbi le za domačo kroniko.

Zelo radi bi vedeli, koliko slovenskih časnikarjev bi moralo biti zaposlenih za 20 ur sporeda, če je za 8 ur italijanskih oddaj na razpolago 16 časnikarjev. Ali pa: koliko večja je delovna rentabilnost slovenskih časnikarjev (7+4=20 ur) od onih na italijanskem odseku (16=8 ur).

Mi smo le bolj šibki računarji, zato prosimo naše dijake, ki so nadarjeni za matematiko, da bi nam pri seštevanju in odštevanju pomagali. Hvala lepa!

Kdo je mislil namesto živali?

Živali naredijo nagonsko sijajne stvari. Živali lahko dresiramo, toda misliti živali ne znajo. Imajo samo fin nagon. Namesto njih je mislil nekdo drugi. One same niso iznašle načrta, po katerem delujejo.

Primer: Ko so pred desetletji iznašli valilnico, so se ponesrečili vsi poskusi z valjenjem. Izvaljenim piščetom so manjkala očesa, po ena perutnica ali noga. Šele kasneje so odkrili, da koklja med valjenjem jajca obrača. Ko so to poskusili tudi v valilnicah, so se piščeta zvalila cela. Toda koklja obračanja jajc ni sama iznašla; če ji podložite jajca iz mavca, jih bo tudi obračala in jih skušala izvaliti. Živali nimajo vpogleda v svoje delovanje. Načrt, po katerem ravnajo, je iznašel nekdo drugi.

Grahov žužek zaleže jajčeca na mladi strok graha. Izvali se ličinka, ki prodre v mehko grahovo zrno in ga na široko izdolbe, kot bi vedela, da bo kasneje zrasla in da bo tedaj zrno trdo in ga ne bo mogla več dolbsti. Potem izvrta še rov na površino, lepo izreže lusko, tako da je rov pokrit s pokrovčkom in je premakljiv, a se od zunaj zdi zaprt. Kdo jo je tega »naučil«?

Osa najezdnik pa že »od rojstva ve«, da so grahi, v katerih so ličinke. Zato tipa po grahovih zrnih, dokler ne zatipa pokrovčka nad luknjico; potem ga odpre in zabode svoje želo skozi rov v gosenico, katere pa ne umori. Ona »natančno ve«, kam mora pičiti, da ličinka ni mrtva in da jo samo ohromi. Mrtva ličinka namreč gnije in je za osino mladico neužitna. Potem zaleže osa najezdnik na ličinko svoje jajčece, da se izleže osina mladica, ki se zaje v ohromljeno žužkovo ličinko. Zagotovljeno ji je sveže meso, dokler se ne prelevi v odraslo oso. Načrtno ravnanje je torej v izobilju!

Pajek gradi svojo mrežo po točnem načrtu, ki si ga je preizkusil s tresenjem nitk in popravili. Pajki ne morejo odstopiti od tega načrta: krožne nitke svoje mreže prožno napnejo, zato da se ne pretrgajo, ko kaka žuželka udari obnje. Poleg tega so krožne nitke lepljive, da ujeto žuželko zadržijo. Nasprotno pa so nitke, ki vodijo v središče mreže, togo napete, kajti pajek teče po njih hitro k svojemu plenu in lepljivost bi ga pri tem ovirala. Poleg tega so nitke v mreži napeljane tako, da jih fasetno oko žuželke ne zazna. Kdo je pajku vtisnil v spomin takšen načrt?

Ličinka hrošča rogina ima 8.000 parov mišic. Pri vsakem premiku morajo kožne odprtinice, ventili, prav delovati: zapreti se morajo zračnice, načrtno morajo biti postavljeni vodi za kri in električni vodi živcev. Kdo krmari ta čudesa?

Tri leta prejeda ta ličinka drevesno skorjo in ko se hoče zabubiti, izje prostor tik pod lubom in se brani sovražnikov s tanko plastjo apnenca. Odkod zna vse to? V tem prostoru se ličinka postavi z glavico navzven, ker bi kasneje velika glavica hrošča rogina ne mogla skozi odprtino. Kdo je ličinke vse to naučil?

Kamor koli človek pogleda v naravi, povsod najde čudesa božja. Pred njimi se klanjajo največji inženirji našega časa.

»Slovenska« šola

Otroci, ki hodijo v srednjo šolo, imajo tudi zemljepis. V prvi jemljejo Italijo in sicer po posameznih deželah. Slovenskih atlasov, izdanih pred leti v Italiji, pa menda že dolgo primanjkuje, zato uporabljajo večinoma italijanske, iz katerih prerisujejo in prepisujejo pokrajine, reke in mesta, z italijanskim imenoslovjem vred.

Tako brez vsake zadrege prepisujejo imena mest kot Venezia, Milano, Torino, Firenze, Roma, pa tudi že Monfalcone in Udine, ne da bi se zavedali, da obstajajo tudi slovenski nazivi Benetke, Milan, Turin, Florenca, Rim ter Tržič in Videm. Prav tako pa tudi slovenski nazivi za italijanske dežele kot Benečija (za Veneto), Lombardija (Lombardia), Piemont (Piemonte), Toskana (Toscana), Lacij (Lazio), Apulija (Puglia) itd. Gre namreč za stare italijanske dežele in slovenske nazive zanje, podobno kot za avstrijske in nemške dežele npr. Štajerska (Steiermark), Gradiščanska (Burgenland) ali Bavarska (Bayern), Švabska (Schwaben) ipd.

Človek se resno vprašuje, če se v slovenski šoli ne učijo mogoče italijanskega zemljepisa, ali zemljepisa v »izvirniku«? Čas bi že bil, da bi se zavedali, da slovenski jezik ni samo poezija in proza, ampak tudi geografija, tehnika, pravo, znanost itd.! - *a. c.*

■ Letos se je pomlad zaradi prestopnega dneva v februarju pričela že en dan prej kot običajno, tj. v soboto 20. marca in sicer ob 12,50.

Bralci pišejo

Boleče zadeve

Ker naš radio Trst A posnema v veliki meri ljubljanskega, me neprijetno motijo tujke. Teh je včasih kar preveč, tako da človeka bole ušesa. Naj navedem nekaj povsem običajnih, ki so na dnevnem redu in sicer: kadri; to besedo sem prvič slišal med vojno, »dali so ga h kadru« in pa »zeleni kader« na Hrvaškem, v katerem so bili vojaški ubežniki. Zadnja leta so v veliki modi struktura in infrastruktura, direktor, generalni direktor, sekretar, generalni sekretar in še cela vrsta drugih, ki mi trenutno ne pridejo na um. Kaj je res naša slovenščina tako uboga, da nima za te nadležne tujke primernih izrazov?

Še nekaj bom zapisal: ko sem hodil po ulici Ghega, sem opazil razbiti tabli na hiši, kjer dela naš zobozdravnik dr. Pavlica, oče in sin. To so storili najbrž običajni neznani zlikovci.

Pa še to: ko sem se vračal s pogreba prof. Jožeta Peterlina, sem prešel manjšo skupino slovenskih dijakov iz višjih šol, ki so se seveda pogovarjali v jeziku večinskega naroda. K obema zadevicama bi dostavil samo: »Živela fratelanca!«

D. H.

★

Domači misijon

Uvodnik v vašem listu (30. okt. 1975, štev. 43) »Domači misijon« mi je dal misliti. V članku stoji zapisano, da imate polno skladovnico mohorjevk iz prejšnjih let, ki zaman čakajo kupca. To je res žalostno in prihaja pač od tega, da je prenekateremu Slovencu slovenski tisk nekaj nepotrebnega.

Ne imejte me za bahača, če povem, da sem naročen na dnevnik Ameriško domovino, na tednika Katoliški glas in Družino, pa na mesečnike Božjo besedo, Katoliške misijone, Ognjišče, Našo luč in celovške mohorjevke. Nobenemu od teh navedenih se ne bi želel odreči. S tem hočem vsaj nekoliko pripomoči, da bodo imenovani listi še naprej mogli izhajati.

Katoliški glas mi je zelo všeč. Malo je časopisov, ki bi se tako pogumno borili za resnico. Seveda zavisi predvsem od nas, če bo časopis še naprej živel. Če bo zamrl, bo prepozno tožiti, zakaj ga nismo bolj podprli, ko je še izhajal.

Žalosten sem, ko berem, kako naši ljudje slepo volijo italijanske stranke. Toliko primerov je Katoliški glas že navedel, kako te stranke ponajveč pustijo Slovence na cedilu, pa je vse zastonj. Osel gre samo enkrat na led, Slovenec pa še in še. Včeraj so bili fašisti, danes so komunisti, le za obstoj slovenske manjšine se ne zmenijo. Ubogi priskledniki!

Nasproti njim pa stoji skupina zavednih in dejavnih rojakov, ki se nesebično žrtvujejo za lepšo bodočnost našega rodu. Mednje spada tudi vaš list. Naj njegov glas ne umolkne. Potreben nam je v teh zmedenih časih.

Lojze Gruntar, ZDA

VATIKAN. - Sv. oče je zelo zaskrbljen zaradi upadanja števila redovnic. Leta 1965 je bilo redovnic okrog enega milijona, sedaj jih je le še 600.000. Sv. oče je ponovno priporočil, da bi se redovnice bolj vključevale v župnijsko delo. Tako bodo imele pred seboj bolj otipljive cilje svojega posvečenja. Uršulinke so npr. v raznih krajih že prostovoljno zaprle tudi velike šole in se sedaj predvsem posvečajo dušnopastirskemu delu.

Naši misijonarji pišejo

G. Stanko Pavlin. Iz Hongkonga se je oglasil s kratkim pismom g. Stanko Pavlin. Po vrnitvi v Hongkong so mu predstojniki poverili mesto profesorja na višji srednji šoli Tang King College. Za nekaj dni je obiskal tudi Japonsko. Tja je šel, ko so salezijanci obhajali 50-letnico svojega delovanja v Deželi vzhajajočega sonca. Ker je bil g. Stanko med prvimi salezijanci, ki so prišli tja, je bilo naravno, da so tudi njega poklicali na to proslavo. Obisk na Japonskem je uborabil, da je obiskal tamkajšnje salezijanske postojanke v Tokiu in na jugu dežele. Srečal se je z nekdanjimi prijatelji Japonci in Evropejci. Z veseljem je ugotovil, da delo po zadnji vojni lepo napreduje in da so na vodilnih mestih že skoro sami domačini.

P. Radko Rudež je v Zambiji odšel na novo postojanko in sicer v Kantondwe, kjer je svoj čas že misijonaril. Misijon Katondwe vodijo sedaj poljski jezuiti; na postojanki je en avstralski poljski jezuit, kateremu se je sedaj pridružil še p. Rudež. Poleg tega sta tam še dva jezuitska brata laika, enemu je že 85 let, a je še zmeraj zdrav in delaven od jutra do noči, na skrbi ima mehanično delavnico. Drugi je Slovak in kot vrtnar oskrbuje veliko farmo. Redi kokoši in druge domače živali, skrbi za zelenjavo in poljske pridelke. Poleg patrov je na postojanki še šest sester, ki so nameščene v šoli in v bolnišnici.

Misijon v Katondwe je od tistih časov, ko je p. Rudež prvič prišel tja, zelo spremenjen. Tehnični napredek je prišel tudi v to deželo. Na področju imajo sedaj 8 cerkvic in 10 šol. Šole so bile prej v rokah misijonarjev, sedaj jih je prevzela država. Cerkvice so lepo urejene in imajo tudi zakristijo, kjer je mogoče tudi prespati; misijonarjem pomagajo štirje katehisti. Misijon obsega dolino ob reki Luangwa, ob sotočju z Zambesi in ob stičišču treh držav: Rodezije, Zambije in Mozambika. Nekaj mesecev na leto je zelo vroče, ker je dolina ob ekvatorju in precej nizko nad morjem.

Sovjetska zveza na vratih Indijskega oceana

V skladu s pogodbo med Sovjetsko zvezo in ljudsko republiko Jemen lahko zgradi SZ v Adenu oporišče za svoje ladjevje. in na kopnem istočasno svoje letališče. Tako obvladajo Sovjeti, potem ko so se utrdili tudi na nasproti ležeči obali Somalije, južna vrata v Rdeče morje in s tem v Sueški prekop, s stališča njih črnomorskega in sredozemskega ladjevja pa vlogo zapaha pri najkrajši povezavi z Indijskim oceanom.

14. občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete

Pomen narodne kulture za slovensko manjšino

Vsaka narodna manjšina se mora neprenehoma boriti za svojo identiteto ali po domače povedano za svoje narodno bistvo. Ta identiteta obsega večje število dejavnikov; med najvidnejšimi je narodna kultura. Po kulturi se namreč loči narod od naroda, posebno danes ko druge različice odmirajo dan na dan.

Naše obleke, avtomobili, ceste, tovarne in celo hiše in stanovanja postajajo zmeraj bolj po istem kopitu. Na zunaj se ljudje vedno manj ločimo med seboj. In vendar govorimo in bomo govorili o različnih narodih. Kaj jih loči?

Loči jih ne toliko jezik, temveč loči jih predvsem kultura. To je skupek vseh tistih vrednot duha, ki z njimi človek oblikuje svoj notranji svet čustev, misli, predstav. To pa dela v glasbi, v pisani in govorjeni besedi, v upodabljajoči umetnosti, tudi v plesu in ritmu. To je vse tisto, kar imenujemo v pravem pomenu besede »kultura«.

Narodna manjšina je zaradi svojega vsakdanjega stika z večinskim narodom v neprestani nevarnosti, da to svojo kulturo zapravi, da se duhovno in zato tudi kulturno priliči večinskemu narodu. Ta ogroža kulturo manjšine zaradi svoje premoči v gospodarstvu, politiki, v sredstvih obveščanja. Hote ali nehote so to poti k asimilaciji duha in s tem kulture.

Član manjšine se lahko potujči, čeprav morda še obvlada jezik svoje matere; ne odloča jezik, ampak kulturna zavest in svojstvenost. Možno je tudi narobe, da nekdo ne obvlada več jezika narodne manjšine, h kateri pripada, se pa vendarle čuti del nje same in njene kulture. To je menda pojav v ZDA in v Kanadi, kjer se potomci izseljencev še generacije in generacije čutijo kot pripadniki naroda svojih dedov iz Evrope, četudi njih jezika na govorijo več.

Te misli naj služijo kot uvod k poročilu o letošnjem občnem zboru Zveze slovenske katoliške prosvete (ZSKP). Postavili smo si jih zato, ker je potrebno zmeraj znova poudarjati pomen in važnost narodne kulture za narodno manjšino.

Če hoče ta obstati kot posebno duhovno telo ob strani večine, je ne bodo reševale niti politika niti gospodarstvo niti športna društva in niti šola v materinem jeziku. Kajti vemo, da tudi ta utegnejo biti brez narodnega duha. Rešila jo bo predvsem skrb in gojitev narodne kulture, ki naj obsega vsa področja človeškega duhovnega ustvarjanja.

O tem priča dovolj zgovorno naša slovenska preteklost in sedanjost. Naše narodne biti niso rešile ne politika ne gospodarstvo in niti ne šole same, temveč naša volja, da gojimo in ohranjamo našo slovensko kulturo, tesno povezano s slovenskim jezikom.

To nalogo so opravila v preteklosti naša kulturno-prosvetna društva od časov čitalnic dalje. Pri tem moremo trditi, da smo na srečo imeli ideološko opredeljena prosvetna društva in organizacije; dolgo časa narodno napredne in katoliške, potem tudi socialistične. Vse to je bilo pravzaprav v blagor naše slovenske kulture, saj so na ta način bili vsi angažirani in primorani, da so gojili slovensko kulturo; na ta način so bili tudi skoro v celoti zajeti vsi slovenski ljudje, tudi delavci.

NAUK ZA SEDANJOST IN PRIHODNOST

Iz preteklosti se učimo za sedanjost in prihodnost. Posebno mi zamejci bomo obstali kot Slovenci, če bomo gojili slovensko kulturo po naših društvih, pevskih zborih in drugih kulturnih ustanovah. Kakor je bilo za slovensko stvar prav, da smo v preteklosti imeli različne ideološko ločene kulturne organizacije, tako ne more biti v škodo, če jih imamo tudi danes.

Nasprotno, želeti je, da bi tudi naši marksistično usmerjeni rojaki imeli čim več slovenskih prosvetnih društev, ki bi v njih gojili slovenski jezik in slovensko kulturo. Na ta način bi se njih člani in posebno še delavci ne utapljali v tujih ali dvojezičnih športnih društvih, partijskih sekcijah, kulturnih krožkih, sindikalnih združenjih, političnih strankah.

Človek namreč s skrbjo gleda, kako vidno pada njih slovensko kulturno delovanje. Res je, da je tako upadanje vidno tudi na strani katoliških in demokratičnih Slovencev. Vendar se tu bolj uspešno upiramo temu pojavu in bi se še bolj, ko bi imeli na razpolago zadostna finančna sredstva.

Kljub vsem tem in drugim težavam kulturna bera ni tako ubožna, da bi nas moralo biti sram. Vsakoletni občni zbor ZSKP priča, da se med letom tako v Gorici kot na vaseh le opravi veliko kulturnega dela. Nekateri to delo zanikajo, drugi gredo molče mimo, tretji se zanj ne zanimajo. Zato je zadnji občni zbor sklenil, da bomo dali v javnost čim bolj natančen pregled kulturnega dela, ki se je nabralo v enem poslovnem letu, od lanskega do letošnjega občnega zbora. Naj bo enkrat toliko zapisano kot pričevanje.

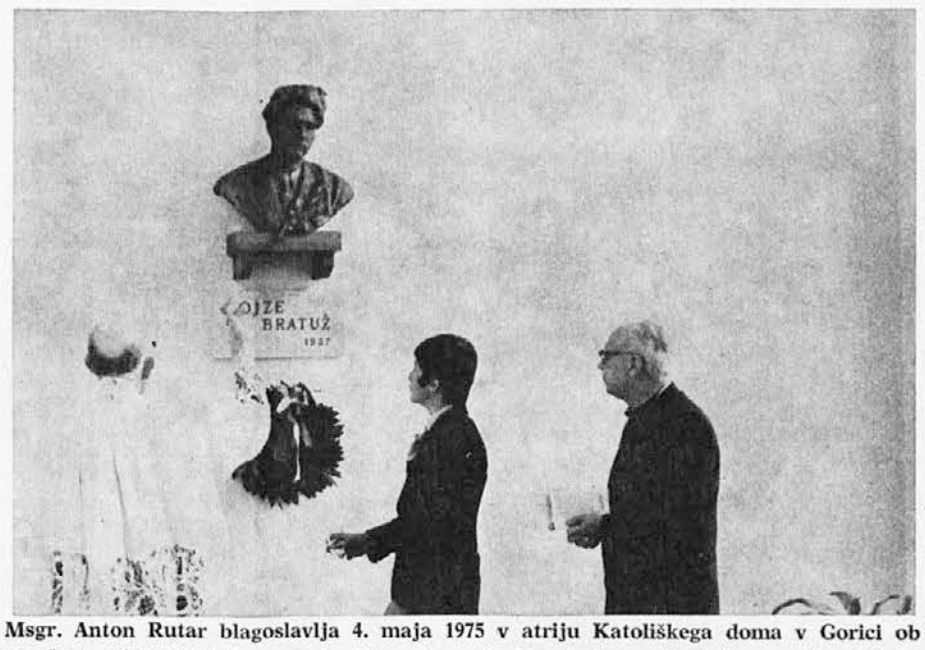

Msgr. Anton Rutar blagoslavlja 4. maja 1975 v atriju Katoliškega doma v Gorici ob proslavi tridesetletnice osvoboditve doprsni kip Lojzeta Bratuža, vzvišene žrtve fašističnega nasilja. Na desni predsednik ZSKP dr. Kazimir Humar

Zbor »Mirko Filej« pod vodstvom dirigenta Zdravka Klanjščka je uspešno nastopil na tekmovanju v Mariboru

DRAMSKA DEJAVNOST

19. 3. 1975 - Dramska skupina SKPD »F. B. Sedej« iz Števerjana uprizori Govekarjevo igro »Legionarji« ob šesti obletnici odprtja župnijskega doma. Vodi Marijan Terpin.

23. 3. 1975 - Ista skupina ponovi »Legionarje« v prosvetnem domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu.

12. 10. 1975 - Dramski odsek PD »Štandrež« gostuje v Selah na Koroškem z igro »Naši trije angeli«. Režira Aleksij Pregarc.

26. 10. 1975 - Dramska skupina iz Števerjana ponovi »Legionarje« v Katoliškem domu v Gorici. Prireditev je v korist misijonov.

16. 11. 1975 - Dramski odsek iz Štandreža ponovi igro »Naši trije angeli« v župnijskem domu v Števerjanu.

6. 12. 1975 - Dramska skupina KKD »Hrast« iz Doberdoba uprizori enodejanko za otroke »Na prvi zvezdici se pripelje sv. Miklavž«. Besedilo in vodstvo Franka Ferletič.

7. 12. 1975 - Dramska skupina »F. B. Sedej iz Števerjana gostuje z »Legionarji« v Šmihelu na Koroškem.

15. 2. 1976 - Premiera Nušićeve komedije »Sumljiva oseba«. Igra dramski odsek PD »Štandrež« v prosvetnem domu »A. Gregorčič«. Režira Mira Štrukljeva.

29. 2. 1976 - Pustna prireditev v Katoliškem domu v Gorici v organizaciji Zveze slovenske katoliške prosvete. Sodelujejo naslednje skupine: Goriški skavti s šaljivim prizorom, petjem in glasbo; Goriška dekleta s prizorom »Modna revija«; KKD »Hrast« iz Doberdoba z burko »Poročna torta«; SKPD »F. B. Sedej« iz Števerjana poda »Televizijski dnevnik«, PD »Štandrež« šaljive skeče; PD »Podgora« sodeluje s točko »Butalski policaj in Cefizelj«; ansambel Lojzeta Hledeta iz Števerjana predstavi v pustnem ključu domače zabavne melodije; Viktor Prašnik (SKPD »M. Filej« iz Gorice) pa s svojim »pustnim kramljanjem« povezuje točke.

PROSLAVE IN KOMEMORACIJE

9. 3. 1975 - Goriško SKPD »Mirko Filej« proslavi v Katoliškem domu v Gorici 20. obletnico smrti Ivana Trinka. V pesniški besedi ga predstavi prof. Rado Bednarik. Članici goriške amaterske dramske skupine recitirata nekaj Trinkovih pesmi. Vokalni oktet pod vodstvom in s klavirsko spremljavo Lojzke Bratuževe poda Trinkovo skladbo »Iz globočine«. Zbor »L. Bratuž« predstavi tri priložnostne pesmi. V atriju Katoliškega doma so razstavljeni dokumenti in fotografski material iz Trinkovega življenja ter njegova literarna dela.

16. 3. 1975 - Slovensko akademsko društvo SKAD proslavi 20. obletnico svojega obstoja. Na proslavi ima osrednji govor predsednica dr. Marilka Koršič. V kulturnem sporedu nastopijo naslednji umetniki: gledališka igralka Bogdana Bratuž, sopranistka Ileana Bratuž, basist Jože Stabej in pianist Igor Dekleva.

13. 4. 1975 - PD »Štandrež« odkrije ploščo na pročelju prosvetnega doma »A. Gregorčič« v spomin vsem vojnim žrtvam. Na plošči so vklesani verzi goriške pesnice Ljubke Šorli-Bratuževe. Proslava spada v vrsto proslav ob 30. obletnici osvoboditve od fašizma. Osrednji govor ima prof. Rado Bednarik. Recitatorji so člani obeh tamkajšnjih društev. Pojejo zbor »Oton Župančič«, zbor »Mirko Filej« in domači cerkveni zbor.

25. 4. 1975 - Na proslavi 30. obletnice osvoboditve v Števerjanu, ki jo organizira tamkajšnja občinska uprava, sodeluje tudi zbor SKPD »F. B. Sedej« in zbor »M. Filej« poleg zbora »Briški grič«. Proslava je pred spomenikom na Trgu svobode.

27. 4. 1975 - PD »Podgora« odkrije na trgu pred cerkvijo v Podgori ploščo svojemu pevovodji, žrtvi fašizma, Lojzetu Bratužu. Na proslavi nastopita dva govornika, moški zbor iz Štmavra (Gabrijel Devetak), mladinski zbor (Mladen Uršič), domači recitatorji in šolski otroci.

27. 4. 1975 - Predstavniki ZSKP se z molitvijo in vencem poklonijo žrtvam na pokopališču v Gonarsu.

1. 5. 1975 - Proslava 1. maja v Rupi na prostem. Priložnostni govor ima deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka. Sodeluje domači mešani zbor Rupa-Peč, šolski otroci s petjem in rajanjem, ansambel »Veseli Števerjanci« in zbor »M. Filej« iz Gorice.

4. 5. 1975 - ZSKP priredi proslavo 30. obletnice zmage nad fašizmom. Prireditev je v Katoliškem domu v Gorici. V atriju je odkritje doprsnega kipa Lojzeta Bratuža. (Kip je delo akad. kiparja Boža Pengova.) Na proslavi ima osrednji govor dr. Teofil Simčič. Člani goriške amaterske dramske skupine pripravijo recital »Ob tridesetletnici«, v katerem prikažejo žrtve in trpljenje primorskih Slovencev med fašizmom in njihov doprinos k osvoboditvi. Zbora »L. Bratuž« in »M. Filej« nastopita z nekaj pesmimi. V prostorih Katoliškega doma pa SKAD uredi izredno bogato razstavo dokumentov in pričevanj iz te dobe.

27. 5. 1975 - Goriška amaterska dramska skupina ponovi recital »Ob tridesetletnici« v dvorani Slovenskega kulturnega kluba v Trstu.

19. 7. 1975 - Goriška amaterska dramska skupina ponovi isti recital na prireditvi v Saležu.

1. 11. 1975 - Mešani zbor »Štandrež« poje in polaga vence na domačem pokopališču in ob plošči na prosvetnem domu »Anton Gregorčič. Moški zbor »M. Filej«, SKPD »M. Filej« in SKAD se na goriškem pokopališču spomnijo z molitvijo, pesmijo in polaganjem cvetja nekaterih zaslužnih mož, ki tam počivajo.

GLASBENA DEJAVNOST

5. 4. 1975 - Moški zbor »Mirko Filej« poje na reviji Primorska poje v Kulturnem domu v Trstu. Dirigent Zdravko Klanjšček.

13. 4. 1975 - Cerkveni pevski zbor iz Doberdoba poje v cerkvi v Štivanu ob 25. obletnici mašništva g. Bogomila Breclja.

7. in 8. 6. 1975 - V organizaciji SKPD »F. B. Sedej« in ansambla Lojzeta Hledeta je v Števerjanu »Med borovci« V. zamejski festival narodno zabavne glasbe. Na odru se v dveh večerih zvrsti 23 ansamblov. Festival ima tekmovalni značaj, zato se ob zaključku predstavijo najboljše skupine. Od goriških ansamblov nastopijo: »Veseli Števerjanci«, Trio »Podgora«, »Mejaši« in »Kraški odmevi« iz Doberdoba. Kot gost nastopi ansambel Toneta Kmetca iz Ljubljane.

22. 6. 1975 - Zbor »L. Bratuž« poje pri maši v cerkvi v Postojni.

24. 8. 1976 - Moški zbor »M. Filej« poje na farnem prazniku v Dolu.

14. 9. 1975 - Isti zbor sodeluje na Prazniku grozdja« v Dornberku.

22. 11. 1975 - Prvi večer pevske revije »Cecilijanka 1975« v organizaciji ZSKP. Programski list opozori, da je revija posvečena goriškemu skladatelju Emilu Komelu ob stoletnici njegovega rojstva. Naslovna stran prinaša njegov rokopis skladbe »Korotanki«, na programu pa je več njegovih pesmi. Nastopi 6 zborov: mešani cerkveni zbor Rupa-Peč (dirigent Zdravko Klanjšček), moški zbor »Štmaver« (Gabrijel Devetak), moški zbor »Fantje izpod Grmade« (Ivo Kralj), mešani zbor župnije sv. Mihaela iz Zgonika (Tone Kostnapfel), dekliški zbor Marijine družbe iz Gorice (Lojzka Bratuž), moški zbor PD »Jezero« iz Doberdoba (Silvan Križmančič) kot gost Slovenske prosvetne zveze iz Gorice.

23. 11. 1975 - Revija se nadaljuje. Nastopi 10 zborov: »mešani zbor SKPD »F. B. Sedej« iz Števerjana (dirigent Herman Srebernič), moški zbor »Krmin-Plešivo« (Zdravko Klanjšček), mešani zbor »Štandrež« (Ivo Bolčina), cerkveni pevski zbor iz Doberdoba (Karlo Lavrenčič), cerkveni pevski zbor iz Škednja in Mačkolj (Dušan Jakomin) kot gost Zveze cerkvenih pevskih zborov s Tržaškega, mešani zbor »Podgora« (Herman Srebernič), mešani zbor »Lojze Bratuž« (Stanko Jericijo), mešani zbor iz Liješe (Anton Qualizza) kot gost iz Beneške Slovenije, cerkveni zbor iz Drežnice (Alojzij Rakušček) kot gost iz Slovenije, moški zbor »Mirko Filej« (Z. Klanjšček). Povezujeta Nataša Sirk in Marko Brajnik.

26. 11. 1975 - Zbor »L. Bratuž« poje v Cerkvi na Travniku v Gorici na reviji v čast sv. Cecilije. Skupno z italijanskim zborom »Sant'Ignazio« izvaja štiri osemglasne polifonske glasbe za dva zbora. Dirigent Stanko Jericijo.

Dekliški zbor Marijine družbe iz Gorice poje pod vodstvom prof. Lojzke Bratuževe na Cecilijanki 1975 v Katoliškem domu

Nastop goriških skavtov na letošnjem pustovanju 29. februarja v Katoliškem domu je prinesel veselo razpoloženje med številno publiko

Novi odbor SKPD »F. B. Sedej« v Steverjanu na svoji prvi seji v župnijskem domu

Prizor iz otroške igrice »Na prvi zvezdici se pripelje sv. Miklavž« v župnijski dvorani v Doberdobu 6. decembra 1975

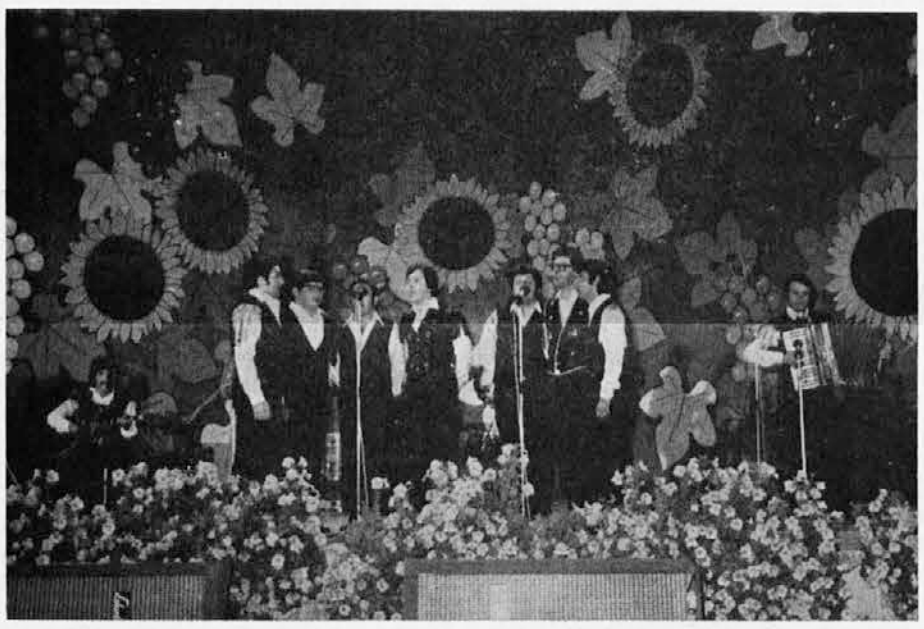

Nastop ansambla »Lojze Hlede« na ptujskem festivalu

Šolski otroci iz Rupe nastopajo na prvomajski proslavi 1975 na prostem pod cerkvijo

Premiera zabavne igre »Naši trije angeli«, ki jo je podal dramski odsek PD »Štandrež« v prosvetnem domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu

26. 11. 1975 - Na isti reviji sodeluje moški zbor »Mirko Filej« (Zdravko Klanjšček).

30. 11. 1975 - Zbor »L. Bratuž« poje kot gost na reviji zborov v Trstu v organizaciji Zveze cerkvenih pevskih zborov. Prireditev je v Kulturnem domu.

6. 12. 1975 - Mešani zbor »Štandrež« poje na 3. slovenskem večeru v Krminu. Vodi Ivo Bolčina.

6. 12. 1975 - Na isti prireditvi poje tudi moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice. Vodi Zdravko Klanjšček.

8. 12. 1976 - V Katoliškem domu v Gorici je revija »Mladina poje« ali Minicecilijanka. Sodelujejo: otroški zbor iz Steverjana (dirigent Anka Černic), mladinski zbor »Štandrež« ((Elvira Chiabai), otroški zbor iz Doberdoba (Magda Ferfolja), mladinski zbor »Kekec« (Ivo Bolčina), mladinski zbor iz Sovodenj (Mirko Špacapan), mladinski zbor z Vrha (Janez Pavletič), mladinski zbor iz Krmina-Plešivega (Anka Černic), mladinski zbor iz Podgore (Mladen Uršič).

27. 12. 1975 - Mešani zbor »Lojze Bratuž« sodeluje na koncertu ob 20. obletnici zbora »Sant'Ignazio« z istim programom kot v cerkvi na Travniku. Koncert je v goriški stolnici.

28. 12. 1975 - Božičnica v goriški stolnici. Sodelujejo združeni mladinski, moški in mešani zbori pod vodstvom Iva Bolčine, Zdravka Klanjščka in Mirka Špacapana.

4. 1. 1976 - Moški zbor »Mirko Filej« poje na božičnem koncertu na Mirenskem Gradu.

6. 1. 1976 - Mešani zbor SKPD »F. B. Sedej« priredi skupno z otroškim zborom božičnico v Steverjanu. Vodi Herman Srebernič.

6. 1. 1976 - Moški Zbor »Mirko Filej« poje na božičnici v Zgoniku. Dirigent Zdravko Klanjšček.

Viktor Prašnik v veseli drži povezovalca na letošnji pustni prireditvi v Kat. domu

DOMAČI PRAZNIKI IN REKREATIVNA DEJAVNOST

27. 4. 1975 - **»Praznik frtalje«** v Rupi ob praznovanju farnega patrona. Govori prof. Rado Bednarik. Nastopi domači zbor, moški zbor iz Krmina, otroci in ansambel Lojzeta Hledeta.

17. 5. 1975 - Ansambel Lojzeta Hledeta nastopi na pomladnem prazniku, ki ga organizira društvo iz Testen (Jugoslavija).

17., 18. in 25. 5. 1975 - »Praznik špargljev« v Štandrežu v organizaciji PD »Štandrež« in domačega Kmečkega društva. Nastopijo: mešani zbor »Štandrež«, mladinski zbor »Štandrež«, moški zbor »M. Filej«, mešani zbor »Bojan« iz Dornberka, ansambel »The Lovers« iz Sovodenj. Šolska mladina se pomeri v slikarskem »ex tempore«.

31. 5. 1975 - Ansambel Lojzeta Hledeta iz Steverjana nastopi na Lokvah (Jug.).

22. 6. 1975 - Zbor »L. Bratuž« priredi izlet v Postojno, Rakov Škocjan in k Cerkniškemu jezeru.

25. 7. 1975 - Ansambel Lojzeta Hledeta igra na »Prazniku vina in petja« v Pevmi.

7., 13. in 14. 9. 1975 - »Septembrski praznik« v Doberdobu. PD »Hrast« pripravi kulturni in zabavni program. Sodeluje ansambel Mihe Dovžana.

7. 9. 1975 - Ansambel Lojzeta Hledeta igra na Tolminskem.

25. 10. 1975 - Ansambel Lojzeta Hledeta igra v Valletta del Corno v Gorici.

6. 12. 1975 - Miklavževanje in družabni večer v Podgori.

6. 12. 1975 - Miklavževanje v Steverjanu.

7. 12. 1975 - SKPD »F. B. Sedej« priredi izlet na Koroško.

26. 12. 1975 - Stefanovanje v Palace hotelu v Gorici v organizaciji SKAD-a.

31. 12. 1975 do 5. 1. 1976 - Silvestrovanje in zimske počitnice v »Koči sv. Jožefa« v Žabnicah (organizira SKAD).

18. 1. 1976 - Izlet na sneg v Sappado v organizaciji SKPD »F. B. Sedej« iz Steverjana.

31. 1. 1976 - SKAD organizira plesni tečaj v Katoliškem domu. Tečaj obiskuje 60 mladih.

28. 2. 1976 - Pustovanje s kulturnim programom in plesom v Podgori.

GOSTOVANJA

20. 4. 1975 - Mladina iz Vogrč na Koroškem v Katoliškem domu v Gorici z veseloigro »Dva para se ženita«. Vodi župnik Vinko Zaletel. Prireditelj je SKPD »M. Filej«.

27. 4. 1975 - Velika puntarska maša v cerkvi v Štandrežu. Pevski zbor z nad 200 pevci je izvajal ob spremljavi glasbil različne skladbe v spomin na tolminske puntarje. Umetnostni vodja in dirigent je Gustav Ipavec.

1. 6. 1975 - V Katoliškem domu v Gorici nastopi Slovenski oder iz Trsta pod vodstvom prof. Jožeta Peterlina z igro »Skupno stanovanje«. Organizator je Slovensko akademsko društvo SKAD.

24. 9. 1975 - SSG iz Trsta igra v župnijski dvorani v Steverjanu igro »Anatolov dvojnik«.

9. 11. 1975 - ZSKP priredi nastop mešanega pevskega zbora iz Roža na Koroškem. Zbor poje samo izvirne koroške pesmi. Koncert je v župnijski dvorani v Steverjanu.

20. 11. 1975 - Organist Hubert Bergant koncertira v kapucinski cerkvi v Gorici. Prireja SKPD »M. Filej« iz Gorice.

26. 11. 1975 - SSG iz Trsta gostuje v župnijski dvorani v Doberdobu z igro »Anatolov dvojnik«.

30. 11. 1975 - SSG iz Trsta uprizori v župnijski dvorani v Doberdobu igro »Stara garda«.

4. 1. 1975 - SSG iz Trsta gostuje v prosvetni dvorani »Anton Gregorčič« v Štandrežu z igro »Stara garda«.

8. 1. 1976 - Koncert dveh vrhunskih slovenskih solistov: Anton Grčar - trobenta in Hubert Bergant - orgle. Koncert je v goriški stolnici na povabilo SKPD »Mirko Filej«.

18. 1. 1976 - V Katoliškem domu v Gorici nastopita dramska skupina in mladinski zbor z Rakovnika pri Ljubljani. Dramska skupina prikaže Cajnkarjevo dramo »Zvestoba«, mladinski zbor pa poje božične pesmi.

6. 2. 1976 - Lutkovna skupina koroških študentov predstavi »Meh za smeh« v župnijski dvorani v Steverjanu in na Plešivem, 7. 2. v Štandrežu in v Katoliškem domu, 8. 2. v Katoliškem domu.

PREDAVANJA, KULTURNI VEČERI, RAZSTAVE IN RAZNO

2. 3. 1975 - Vinko Zaletel prikaže v sliki in besedi življenje Slovencev v Ameriki in turnejo koroškega zbora »J. Gallus« med njimi.

2. 3. 1976 - Isto predavanje v prosvetni dvorani »Anton Gregorčič« v Štandrežu.

3. 3. 1975 - Isto predavanje v župnijskem domu v Steverjanu.

5. 3. 1975 - V okviru Slovenskega akademskega društva SKAD predava v mali dvorani Katoliškega doma Lojze Bratina o »Krščanski antropologiji pri Edvardu Kocbeku«.

8. 3. 1975 - SKAD izda brošuro ob 20. obletnici svojega obstoja.

26. 3. 1975 - Člani SKAD-a se srečajo v Zavodu sv. Družine z g. Vinkom Kobalom in dr. Oskarjem Simčičem. Srečanje ima značaj priprave na veliko noč.

26. 4. 1975 - SKAD se sreča s predstavniki Slovenske skupnosti.

22. 5. 1975 - SKAD in Goriška Mohorjeva družba priredita srečanje z Andrejem Kobalom v Katoliškem domu. Andrej Kobal govori o svoji knjigi, ki je izšla pri GMD »Svetovni popotnik pripoveduje«.

5. 6. 1975 - Člani SKAD-a se srečajo s predstavniki »Gioventù studentesca«.

9. 6. 1975 - SKAD naveže stike s furlansko versko skupino.

15., 16. in 17. 8. 1975 - SKAD priredi »Študijske dneve v Žabnicah. Prisotnih je okoli 60 mladih, ki sledijo naslednjim predavanjem in temam: dr. Ivo Juvančič: »Slovenci v predvojnem in medvojnem času na Primorskem«; dr. Jožko Tischler: »Slovenska gimnazija v Celovcu«; prof. Jože Vakounik: »Življenje koroških Slovencev«; dr. Rafko Premrl, dr. Rafko Dolhar, Simon Prešeren: »Slovenci v Kanalski dolini«.

17. 8. 1975 - SKAD se sreča s predstavniki društva »Planinka« v Ukvah.

8. 9. 1975 - Andrej Kobal govori v prostorih števerjanskega SKPD »F. B« Sedej«.

26. 9. 1975 - Članica SKAD-a Verena Koršič sodeluje na »Posvetu o slovenskem šolstvu v Italiji« z referatom »Statistični pregled maturantov liceja in učiteljišča v letih 1945/75«. Organizira SLORI.

8. 11. do 23. 11. 1975 - Razstava fotografije Simona Kovačiča in Marina Cuzzita na temo »Mednarodno leto žena«. Organizira SKAD.

15. 12. 1975 - Člani števerjanskega in štandreškega društva se udeležijo kulturnega večera v Trstu na sedežu SKK ob podelitvi nagrad »Mladi oder 75«. Nagrade dobita tudi obe omenjeni društvi. Na večeru govori amaterjem prof. Jože Peterlin, predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver in predsednik ZSKP iz Gorice dr. Kazimir Humar pa podelita nagrade.

★

GLASILA DRUŠTEV

Števerjansko SKPD »F. B. Sedej« izdaja lastno glasilo »Števerjanski vestnik«; v preteklem letu je izšlo osem številk. PD »Štandrež« pa izdaja »Štandreški zvon«.

GLASBENI POUK

ZSKP skrbi, da se nudi glasbena vzgoja v naslednjih centrih: Gorica, Števerjan, Štandrež in Doberdob. V Števerjanu obiskuje glasbeni pouk 5 otrok. V Gorici se uči klavirja, kitare in blokflavte 35 otrok. V Štandrežu je 25 gojencev, ki sledijo pouku klavirja, harmonike in kitare. V Doberdobu je v glasbeni šoli 30 otrok (klavir in harmonike).

Zaključni nastopi gojencev glasbene šole so bili: 18. maja v župnijski dvorani v Doberdobu, 25. maja v Katoliškem domu v Gorici, 14. junija v župnijski dvorani v Števerjanu, 20. junija v prosvetnem domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu.

★

Resolucija videmskih dijakov v obrambo slovenščine

Dijaki klasičnega liceja »Jacopo Stellini« v Vidmu so na skupščini v petek 12. marca 1976 izglasovali sledečo resolucijo, ki se nanaša na tečaj slovenščine v Ukvah in zadeva poučevanje materinega jezika v deželi Furlanija-Julijska Benečija na splošno:

Nedavni primer iz Ukev v občini Naborjet, kjer so šolske oblasti onemogočile, da bi se otroci udeleževali tečaja slovenskega jezika v osnovni šoli, s tem, da so odrekle uporabo učilnice v popoldanskih urah, nas ponovno opozarja na pomembnost vprašanja poučevanja materinega jezika.

Nedvomno so na osnovi načela, ki ga proglaša ustava, oblasti dolžne poskrbeti za to, da se vsi državljani učijo svojega jezika in razvijajo svojo kulturo v državni šoli.

Zato v pričakovanju, da bo italijanska republika izvedla to ustavno določilo, zahtevamo, da na isti način, kot je poskrbela dežela Aosta za svoje deželane nemškega jezika, dežela Furlanija-Julijska Benečija (ki ni manj italijanska od doline Aosta) poskrbi za ustanovitev in vzdrževanje tečajev materinega jezika učencev, ki bo od primera do primera nemški, slovenski ali ladinsko-furlanski, na vseh šolah v naši deželi.

Deželni statut Aoste predvideva sicer samo zaščito francoske manjšine. Ker pa žive v dolini Aosti tudi Nemci (tako imenovani Walser), in sicer v občinah Issime, Gressoney Saint Jean in Gressoney La Trinitè, je deželna uprava že pred mnogimi leti organizirala v navedenih treh občinah v tamkajšnjih osnovnih šolah tudi pouk nemščine. Tečaj sicer ni obvezen, ker pa je vključen v redni šolski pouk, se ga udeležujejo skoraj vsi šolarji. Stroški tečaja so v celoti v breme dežele. V vseh dolgih letih ni rimska vlada nikoli protestirala zaradi prestopa delokroga in ni osporavala ustavnosti oz. zakonitosti deželne pobude.

★

Slovenščina za Italijane

»Grammatica della lingua slovena« je naslov slovenske slovnice za italijansko govoreče, ki jo je pred kakim letom sestavil dr. Anton Kacin, upokojeni ravnatelj slovenskega učiteljišča v Trstu in profesor slavistike. Slovnica je v najkrajšem času popolnoma pošla, kar dokazuje, da je zanimanje za znanje slovenskega jezika med italijanskim občinstvom tukaj ob meji izredno veliko.

Nedavno pa smo v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici zagledali že drugo izdajo omenjene slovnice. Vedno bolj se prebija spoznanje, da je v naši deželi nujno poznati tudi slovenščino. In če upoštevamo, da so npr. v Trstu na začetku letošnjega leta številne zasebne šole za poučevanje jezikov uvedle tečaje slovenščine, se zdi, da si znanje slovenščine utira pot mimo tistih ustanov, ki so za to poklicane; predvsem šole in seveda tržaška univerza, kjer imajo stólico za nemščino in celo za španščino, le za slovenščino ne, ki živi v samem mestu.

Mohorjevke iz Celovca

Poleg koledarja še Družinsko sv. pismo nove zaveze 2. del, tj. evangelij po Luku, po Janezu in Apostolska dela z lepimi slikami, kot smo jih navajeni še iz starih poljudnih zgodb; nadalje izvirno delo »Planinske zgodbe z Nahuel Huapíja«, napisal Vojko Arko ter »Zadnji rabin v Ljubljani« izpod peresa Lojzeta Ilja.

V koledarju je obširno poročilo o celovški Družbi sv. Mohorja in njenem delovanju v več člankih, posebno še o njenih dijaških domovih. Mohorjeva je namreč za svojim starim domom sredi Celovca zgradila še veliko in lepo poslopje »Slomškov dom«, svoj stari dom pa popolnoma prenovila. V novem domu so našle prostore koroško-slovenske dijakinje, ki hodijo na celovške šole in na gimnazijo. V starem pa imajo sedež Narodni svet, Krščanska kulturna zveza, knjigarna, tiskarna. Nedvomno je celovška Mohorjeva družba med vsemi slovenskimi družbami najbolj častitljiva, saj je nje ustanovitev še delo svetniškega Slomška. V koledarju so še poročila o novi slovenski gimnaziji v Celovcu, zapisi o Slomšku, opatu Kastelcu, kulturni prispevki in nekaj praktičnih člankov.

»Zadnji rabin v Ljubljani« je zgodovinska povest, toda tako zvesto zgrajena na zgodovinskih listinah in nam poda toliko bogatih virov in resničnih dogodkov, da slovensko slovstvo doslej menda takega dela še ni imelo. Pisatelj, ki povrh vsega živi še v daljni Venezueli, se v pravem pomenu izogiba kake pisateljske »svobode«, ki piscem navadno dovoljuje prikrojevati in potvarjati dejstva. Ilja ostane zvest virom in jih spretno vplete v svojo povest.

Strinjati bi se ne bilo, mogoče, edino z njegovo pripombo v pojasnilu bralcu ob koncu knjige, ko pravi, da imajo navedki iz Dalmatinove Biblije iz leta 1584 namen, pokazati, v kakšno revščino da je zašel slovenski jezik do protestantovske dobe v primeri s čistostjo in lepoto, ki da jo še razodevajo Brižinski spomeniki.

Prevod Biblije je namreč vse kaj drugega kot razmeroma kratki zapisi molitev v Brižinskih spomenikih in med obojim ne more biti nikake primerjave. Po drugi strani pa nam ta prvi slovenski svetopisemski prevod razodeva ravno nasprotno: izrazno bogastvo, ki bi si ga pri našem jeziku tega časa nikakor ne bili nadejali. Vsi priznavamo, da ima prvo slovensko sv. pismo pravo književno vrednost.

Slovenska kulturna javnost bi morala biti Lojzetu Ilju na vsak način hvaležna za tako pomemben prispevek slovenskemu ustvarjanju. Obenem pa je številnim našim ljudem lahko vzor in zgled, koliko je mogoče prispevati v slovensko kulturno zakladnico tudi takrat, kadar živimo v tujem svetu.

Prijetno branje so nadalje »Planinske zgodbe z Nahuel Huapíja«; to je namreč ime jezera ob gorniškem središču Bariloche v Andih v Argentini, kjer so si mnogi naši rojaki postavili svoje domove. Nekaj gorenjskih kaveljnov si je tamkaj med prelestmi andskih gorá našlo s svojimi družicami (in gorenjsko trmo) svoje novo naravno okolje in doseglo odlične gorniške in plezalske uspehe, saj so stopili v sam vrh argentinskega gorništva. Tudi to je po svoje dokument slovenskega človeka, ki si zna ustvariti svoj dom, tudi tam, kamor pride ubog in bos...

Nekaj celovških mohorjevk je na voljo tudi na upravi Katoliškega glasa.

Občni zbor PD Mačkolje

Že dolgo časa se je čutila potreba po organizirani povezavi in večji programiranosti prosvetno-kulturnega delovanja v vasi. Že od leta 1949 deluje namreč mešani pevski zbor, ki poleg cerkvenega petja goji tudi narodno-posvetne pesmi. V tem času je nastopil na številnih večjih kulturnih prireditvah od taborov na Repentabru pa do revij v Kulturnem domu v Trstu in Gorici kakor tudi na raznih prireditvah v domačem kraju. Če le more, rad ustreže svojcem umrlih vaščanov, da poje ob pogrebih. Letos je v povezavi s pevci iz Škednja nastopil na skupni Prešernovi proslavi v Trstu.

Poleg pevskega zbora je za razne pobude prosvetnega značaja skrbela skupina požrtvovalnih delavcev v okviru Slovenske prosvete, ki uspešno deluje od vsega začetka v minulih letih, ko je prirejala v vasi razne slovenske proslave in druge priložnostne prireditve. Med drugim je bila pobudnik Praznika češenj, ki je danes že tradicionalen.

V zadnjih letih obstaja tudi otroški pevski zbor »Slovenski šopek«, ki ima za sabo že več uspešnih nastopov tako doma kot v širši javnosti, saj že vrsto let nastopa na pomladanski reviji mladinskih zborov v Kulturnem domu v Trstu.

Izkušnje so pokazale, da je za nadaljnje uspešnejše prosvetno delovanje potrebna tesnejša povezava med pevci, prosvetarji in drugimi sodelavci. Vsi namreč dobro vemo, kako težko je danes pritegniti k požrtvovalnemu prosvetnemu delu nove moči, zlasti še mlade ljudi. Tako je na splošno željo nastala pobuda, da se zberejo k skupnemu občnemu zboru člani pevskega zbora, prosvete in drugi sodelavci. Javno sklicani občni zbor se je vršil minuli petek 12. marca ob lepi udeležbi. Na njem so prisotni soglasno podprli pobudo o povezavi kulturnega delovanja pod skupnim imenom PD Mačkolje. Odobrili so tudi nova društvena pravila ter izvolili vodstveni odbor (Zorko Gorjan, Danijel Novak, David Stepančič, Hadrijan Rehar, Zoran Tul, Aldo Pecia), predsednika (Danijel Novak) ter nadzorni odbor (Albert Parovel in Alojz Tul).

Novi odbor se je takoj spravil na delo in začel sestavljati program bodočega delovanja. V prvi polovici aprila je predvidena Cankarjeva proslava ob stoletnici njegovega rojstva. Društvo pričakuje, da bodo njegova prizadevanja vsestransko podprli vsi, ki jim je prosvetno delovanje pri srcu ter pomagali s predlogi in nasveti.

Dva Slovenca doktorirala v Rimu

Na papeški univerzi »Gregoriana« je 5. marca doktoriral iz cerkvene zgodovine Francè Dolinar, duhovnik ljubljanske škofije, ki pa že od leta 1946 živi v Rimu. Poznan je po svojih klenih razpravah o polpretekli zgodovini našega naroda.

Na Bibličnem inštitutu pa je 17. marca doktoriral Jože Kraševec, ki se je več mesecev spopolnjeval v svetopisemskih vedah tudi v Sv. deželi. Več svojih razprav je že objavil v nemških revijah.

Umrl je msgr. Karel Musizza

V soboto 20. marca je v Trstu umrl msgr. Karel Musizza, dolgoletni kanonik-teolog stolnega kapitlja v Kopru in bogoslovni profesor v Gorici, iskren prijatelj primorskih Slovencev. Naslednji torek so bile pogrebne svečanosti v cerkvi Marijinega brezmadežnega Srca. Po somaševanju številnih duhovnikov je nadškof msgr. Santin opravil sklepne žalne obrede.

Msgr. Musizza se je rodil v Trstu 11. avgusta 1889. Gimnazijo je študiral v Trstu, bogoslovje v Gorici, v Gradcu pa je dosegel doktorat iz bogoslovja in v Rimu še iz cerkvenega prava. Služboval je nekaj časa v Trstu, tudi kot dvorni kaplan škofa Karlina, postal kanonik teolog pri stolnem kapitlju v Kopru, nato pa postal bogoslovni profesor v osrednjem semenišču v Gorici.

Tu se je v letih fašističnih napadov na goriško semenišče postavil v bran svojega škofa Fogarja. Odločno se je zavzemal za naravne pravice slovenskega ljudstva. Zato je bil skupno z msgr. Rutarjem interniran za pet let v notranjost države. Ker se ni smel vrniti na svoje službeno mesto, je odšel v Rim in bil tam nameščen kot generalni tajnik na Urbanianskem Ateneju ter tajnik Papeškega misijonskega znanstvenega zavoda. Po drugi vojni ga je ljubljanski škof Vovk imenoval za svojega delegata v Kopru. Kasneje pa je bil uslužben pri cerkvenem regionalnem sodišču v Benetkah.

Msgr. Musizza je bil iskren prijatelj Slovencev. Naučil se je slovenskega jezika, nastopal v zaščito slovenskih pravic, dvigal svoj glas in sodeloval pri spisovanju raznih spomenic na Apostolski sedež, v katerih so stala poročila o nevzdržnem stanju slovenskih vernikov pod fašističnim zatiranjem in zahteve za posredovanje.

Slovenci smo mu hvaležni za prijateljstvo in pomoč in ga bomo vedno ohranili v lepem spominu. Bog naj mu bo plačnik za vse dobro. - *R. K.*

Slovenski delovni ljudje v Italiji

V sredo 17. marca se je sestal izvršni odbor Slovenskih delovnih ljudi v Italiji in zavzel kritično stališče do splošnega deželnega sindikalnega gibanja, ki se še ni po več tednih odzvalo zahtevam po sklicanju sindikalnega zborovanja, na katerem bi morale sindikalne organizacije prevzeti pobude za dosledno uporabo slovenščine v sindikalnem delovanju in dokončno sklepati o vpeljavi slovenskih sindikalnih šolskih tečajev na deželni ravni.

Izvršni odbor SDL v Italiji je tudi obsodil dejstvo, da pri bodočem socialnem centru, ki bo vseboval tudi otroške jasli za tam zaposlene delavke, ni predviden slovenski oddelek. IO ostro obsoja tak lahkotni in zlonamerni način reševanja socialnih problemov naših delovnih ljudi, ki teži le k nasilni asimilaciji. Izvršni odbor SDL v Italiji zahteva od enotne sindikalne federacije Cgil-Cisl-Uil in od strank ustavnega loka, naj uredijo, da bo socialni center industrijske cone čimprej vseboval slovenske otroške jasli.

Skušati ignorirati delovanje in zahteve slovenskih delovnih ljudi s strani italijanskih sindikalnih voditeljev je po mnenju izvršnega odbora hud udarec mirnemu medsebojnemu sožitju in še en dokaz pomanjkanja resnične politične volje, da se nudi slovenskim delovnim ljudem možnost stalnega stika s slovenskimi krogi, ki težijo k ovrednotenju slovenskega človeka in njegove obrambe pred nasilno asimilacijo.

Sneg in ceste

Pravijo, da je marec zvit kot krč. Vsako leto nam pošteno zagode z vremenom. Kot pa se je letos poigral, že dolgo ne pomnimo. Snega nam je nasul v obilici in s tem posebno razveselil naše otroke, ki se ne morejo pritoževati, da se niso dovolj nadrsali, saj so jih celo oprostili za nekaj dni šolskega pouka.

Snežni zameti so bili ponekod dober meter visoki in so povzročali preglavice voznikom avtomobilov, ki so morali nemalokrat pustiti vozilo na cesti.

Prevoznih sredstev se vsak dan poslužujemo in brez njih ohromi vsaka naša dejavnost. Avtobusi so bili v snežnih razmerah prenatrpani in so vozili, posebno na kraško področje, z velikimi zamudami. Glavno odgovornost pri tem je imela pokrajinska uprava, ki ni poskrbela, da bi pravočasno plužili vsaj glavne prometne žile. Tako se je zgodilo, da je bila pokrajinska cesta iz Padrič v Bazovico za nekaj dni zaprta in je tako odmanjkala avtobusna zveza med Bazovico in Občinami. Želimo in tudi zahtevamo, da se na podlagi teh za nas zelo negativnih izkušenj tržaška pokrajinska uprava bolj zavzame in pravočasno poskrbi, da ne bo v bodoče prihajalo do omenjenih nevšečnosti.

Nabirka za katoliški tisk 1976 na Tržaškem

Novi Sv. Anton - Mar. družba		102.000
Sv. Jakob		15.500
Sv. Križ		100.000
Rojan		84.000
Dolina		82.000
Opčine		75.980
Škedenj		75.000
Sv. Ivan		56.000
Šolske sestre - Sv. Ivan		10.000
Bazovica		53.000
Pesek		22.000
Barkovlje		50.500
Mačkolje		36.000
Boršt		35.500
Katinara		32.000
Ricmanje		5.000
Salezijanci, Istrska ulica		29.000
Boljunec		28.000
Podlonjer		27.500
Kolonkovec		27.100
Sv. Ana		17.000
Sv. Vincenc		27.000
Žavlje		14.220
Kontovel		18.000
Repentabor		10.000
Sv. Barbara		10.000
Trebče		10.000
SKUPAJ	Lir	1.082.300

V nedeljo 28. marca ob 18. uri
bo v Kulturnem domu v Trstu

revija otroških in mladinskih zborov

Prireja jo Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem.

Skupnost družina Občine

»Skupnost Družina Občine« se javno zahvaljuje vsem, ki so ob raznih priložnostih priskočili na pomoč z denarnimi sredstvi in s prostovoljnim delom pri gradnji stavbe na Bazoviški cesti 29 na Občinah. Delo je v zimskem času nekoliko počivalo. Prostovoljno delo na gradbišču bomo obnovili s 1. aprilom letos.

To za našo skupnost prepotrebno stavbo in druge manjše prostore moramo čimprej spraviti pod streho, če hočemo, da bodo služili svojemu namenu. Zato vabimo vse, ki ste nam že velikodušno priskočili na pomoč in tiste, ki ste nameravali pomagati naši ustanovi, da v organiziranih skupinah pridete na Občine.

Gropada - Zlata poroka

Zlata poroka je v naši vasi redek jubilej. Malokateri zakonski par ga dočaka. Letos sta v krogu svojih domačih slavila ta svojevrstni praznik Antonija Kuret in Rudolf Mužina. V nedeljo 14. marca sta se šla Bogu zahvalit v prenovljeno gropajsko cerkev sv. Roka, kjer je njuno zakonsko zvezo ponovno blagoslovil domači župnik.

Zlatoporočenca sta trdo delala vse življenje in morala sta veliko pretrpeti, da sta vzgojila dve hčerki.

Slavljencema izrekamo skupno z vsemi domačimi in domačini naše iskrene čestitke.

IZ KANALSKE DOLINE

Umrla je Frančiška Kravina

Zopet smo izgubili eno tistih dobrih in vernih žená, ki težko najdejo nadomestilo. V videmski bolnišnici je 14. marca umrla Frančiška Pucher vd. Kravina iz Žabnic, kjer se je rodila in živela. Tam so jo tudi položili k večnemu počitku v torek 14. marca.

Pokojna se je pravzaprav rodila na višarski planini pred skoraj 84 leti in sicer v gostilni, ki je romarjem dobro znana in jo še vedno vodi sestra pokojne Frančiške. V čudovitem romarskem in planinskem okolju je Frančiška dobila vernost in vedrost, da je zmogla v življenju brez pritoževanja in nadlegovanja prenesti vse trpljenje, ki ga ji je Bog dopustil zvrhano mero. Veliko je pretrpela med dolgo boleznijo moža. Bil je invalid in ni imel nobene pokojnine. Kljub težkemu preživljanju je poskrbela, da sta sinova Tine in Hanzi šla v šole in diplomirala na slovenskem učiteljišču v Gorici, kjer sta si pridobila veliko znancev.

Hudo je okrnilo tudi njene moči in zdravje, ko so ji pred 39 leti morali odrezati nogo. Njene roke pa so pri vseh teh težavah delile dobrote.

S preprosto gostoljubnostjo je sprejemala vse, zato je bila njena, čeprav tako skromna hiša, vedno obiskovana. Poleg domačinov, koliko Goričanov, Tržačanov in drugih je imelo tam prijazno zavetišče in shajališče. In vendar so bili zadnji meseci njenega življenja zagrenjeni še s tem, da se je morala s svojimi izseliti, ker je hišo nevarno prizadel lanski potres v Žabnicah. »Naselila« pa se je kmalu pri božji hiši — domači cerkvi, katero je zvesto obiskovala.

Čutila je in delala po krščansko in slovensko. Med pogrebno mašo, ki jo je daroval domači župnik, je o vrlinah in križih pokojne lepo spregovoril dr. Rafko Premrl, nekdanji žabniški župnik in tudi sosed.

Zdaj, dobra Frančiška, Vas ne bomo dobili več na klopci pred hišo, kjer ste večkrat počivali. Ne bomo se več veselo pozdravljali in bili deležni Vaše postrežljivosti ob hoji na Sv. Višarje. Tja gor so Vas vedno vlekle želje in nas spremljale Vaše misli. Spremljajte nas še naprej, na romanju našega življenja s priprošnjo, saj ste višarski Mariji sedaj še bliže, kot takrat, ko ste se rodili. Tako življenje kot je bilo Vaše, je gotovo poplačano z neizmerno srečno večnostjo. Ohranili Vas bomo v lepem in hvaležnem spominu.

Sinovoma in sorodnikom izrekamo res iskreno sožalje. - *vp*

FLORIJAN DOLINAR

★

Njena zadnja maša

★ (10)

Zinko so prenesli v Gorenjo vas, v Tinetovo hišo. Tine sam je izrezal in izoblal rakev za drago Zinko. Vzel je orehovino, ki jo je že dolgo hranil za novo pohištvo. V pokrov je vdelal debelo steklo, tako da so Zinko vsi mogli videti, tudi potem ko so rakev zaprli. Minka je bila bleda in je hodila počasi ter stregla Tinetu brez besed. Kadar je bolečina prevelika, je molk najboljši zdravnik. Pa so vsi malo govorili, ki so prihajali na kropljenje. Vojna jih je naučila molčati, žalost še bolj. Potok je delil Gorenjo vas na dvoje in prihajali so ljudje z obeh bregov in iz bližnjih vasi, ljudje, ki jih je vojna vihra postavila na to in na drugo stran.

Žrtev združuje vse in pomaga k odpuščanju. Razdvojena slovenska domačija se je počasi jela približevati. Najvišja sila je žrtev.

Pogreb je bil naznanjen po prvi božični maši. Ljudje so ostali tudi za pogreb in cerkev v Gorenji vasi še nikdar ni videla toliko ljudi.

V cerkev so prihajali tudi tisti, ki so se držali proč od skupnih molitev božjega ljudstva, ker jim je huda pravda nalila pelina v srce. Tisti, ki so imeli ljudi v gošči in tisti, ki so jih imeli med domobranci. Čutili so, da je težko prenašati srca, ki so polna grenkobe, a potrudili so se. Terenci so se med svojimi opravičevali, da so njihovi napravili pomoto in zaenkrat napak izbrali. Nihče ne z desne ne z leve ni maral z njimi govoriti. Slišali so pa, vsaj šušljalo se je, da komisarja Kovača tudi ni več med živimi.

Tisto božično jutro se je obleklo v lep in svečano mrzel dan, poln sonca. Otroci so ugledali v hribu črno piko, ki se je gibala in postajala večja in temnejša. Uganili so, da je smučar. Tudi nekaj odraslih je postalo pozornih in ugotovilo smučarja. Za hip je zašel z grebena. Verjetno ga je zaneslo v eno lijakastih dolin. Pa se je spet prikazal in oblak pršiča ga je spremljal, kajti hitel je kot bi ga podil vihar. Zavil je nad mali hrib, ga obkrožil in že je bil nad cerkvijo Rožnovenske matere in se približeval ljudem.

Stari, že beloglavi župnik je končaval svoj nagovor: »Naša Zinka pa, ki ji je zdaj vse jasno, naj nam s svojo žrtvijo pomaga, da tudi mi dosežemo tisto luč, v kateri bomo videli vso resnico, kakor jo gleda ona. Prosimo Te, usliši nas. Žrtev je najvišja sila, naj bo v združitvi z božjo žrtvijo tudi njena žrtev sprejeta v naše odpuščanje. Prosimo Te, usliši nas. Naj Zinkina žrtev, združena z žrtvijo na Kalvariji spravi razdvojene slovenske družine v bratski ljubezni. Prosimo Te, usliši nas!

* * *

Na oglu ceste so domobranci ustavili smučarja. Tine je stal s postrojeno četo v stranski ladji in posluša raport narednika. »Naj vstopi!«

Skozi srednjo ladjo se je prebijal Tone, oblečen v jopič, ki mu ga je iz bele volne spletla Zinka. Ljudje so mu skušali napraviti prostor, v kolikor je bilo mogoče. Potem je počasi stopil h krsti, pogledal dekletu v obraz in nepremično strmel. Da je to Zinka, je hotel povedati, pa so mu solze zalile oči. Moški so sklonili glave in na ženski strani se je zaslišalo ihtenje. Duhovnik je prenehal z molitvami in roke s knjigo so se mu začele še bolj tresti, ko je hotel skriti solze.

Nato je Tone pritisnil poljub na steklo in se približal Tinetu. Krčevito sta se objela. Takrat je vsa cerkev planila v jok.

* * *

Sveto noč smo danes še nekako zapeli, Zori noč vesela se nam pa ne da. Morda za novo leto, so govorili pevci po pogrebu.

Stari Kotnik, ki je prebijal večji del dneva v cerkvi, je gledal preko hribov v dolino. Beli lasje so mu podrhtavali v burji.

»Maševanje se je pričelo. Zinka je odmaševala, nam bo pa še treba maševati, a k maši spada tudi obhajilo. Tudi to bo prišlo. K božjemu kosilu! Vsi skupaj! Predolgo smo se že sovražili, prišel je čas, ko se bomo morali začeti ljubiti. Mi hočemo ljubiti, ker samo tako bo prišel mir, Kristusov mir, mir brez večera. Že prihaja...«

Hvalite Gospoda, dvignil je roke, kakor k blagoslovu in počasi odhajal na svoj dom. Starejši so bili vajeni svojega preroka. Dekleta in fantje, mladi odraščajoči rod, pa je strmel za njim in mu verjel...

— KONEC —

To je pa res vredno videti!

V nedeljo 28. marca nas čaka v Katoliškem domu v Gorici izredno doživetje. Prvič prihajajo med nas igralci iz Beneške Slovenije, da nam uprizorijo svojo »Beneško ojcet«. Besedilo zanjo je v domačem narečju napisal Izidor Predan, urednik »Novega Matajurja«, režiser pa je Adrijan Rustja, član SSG iz Trsta.

Novoustanovljena dramska družina se je s to igro občinstvu prvič predstavila na tradicionalnem srečanju izseljencev v kinodvorani »Ristori« v Čedadu na praznik sv. Treh kraljev 6. januarja letos. Izredna igra nastopajočih, tako naravna in obenem dovršena, nas je presenetila in hkrati navdušila. Skoro nismo mogli verjeti, da igralci prvič nastopajo in da so amaterji.

Kot smo kasneje izvedeli, je bil takrat uprizorjen le del igre, ker je bilo na prireditvi še mnogo drugih točk. To pot pa bodo igralci — prvič — izvedli vso igro, ki traja poldrugo uro. Gre torej za krstno predstavo, pri kateri je res vredno biti navzoč. Zelo slikovita je scenska dekoracija, kakor tudi kostumi. Kot svatje na ženitnini sodelujejo pevci domačega zbora »Rečan«.

Gre za mikavno ženitovanjsko zgodbo iz slovenske beneške vasi, kjer ne manjka duhovitosti, posrečenih šal in vesele glasbe. Slišali bomo pojočo beneško besedo, ki takoj osvoji in ki je lahko razumljiva, saj izhaja iz istih korenin kot naša goriška. Igra bo nudila — o tem smo trdno prepričani tisti, ki smo jo že videli, — gledalcem tisto zadoščenje, ki nam ga žal poklicna gledališča dostikrat ne znajo več dati.

Res želimo, da bi bil to pot Katoliški dom poln, prepoln. Naši beneški bratje zaslužijo naše priznanje in so potrebni na poti svojega narodnega in kulturnega osveščanja naše spodbude in moralne opore.

Prireditev se prične ob 16.30. Vstopnine ne bo, pač pa prosimo za prostovoljne prispevke! In ti naj bodo res velikodušni! - *jk*

DRAMSKI ODSEK PROSVETNEGA DRUŠTVA »ŠTANDREŽ« uprizori **v nedeljo 28. marca ob 19.30** v prosvetnem domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu

Nušićevo komedijo

SUMLJIVA OSEBA

Režija Mira Štrukljeva

Vabljeni!

Slovenski problemi pred goriškim občinskim svetom

Na svoji zadnji seji, ki je bila v ponedeljek 22. marca, je goriški občinski svet razpravljal o vrsti važnih zadev, ki posebej zanimajo slovensko skupnost. Tako je odobril sklep o postavitvi dvojezičnih napisov za slovenske predele občine (Štandrež, Podgora, Pevma, Oslavje in Štmaver). Nato je svet sprejel z veliko večino predlog za samostojen slovenski šolski okraj. Ob koncu seje pa je goriška mestna skupščina izvolila petnajst članov v mestno konzulto za slovensko manjšino.

Ob vseh teh vprašanjih se je razvila dolga in živahna debata, v kateri so predstavniki vseh političnih sil zavzeli svoje stališče. O vsem tem je tekla peturna razprava. Podrobno bomo o tem še poročali.

Četrti abonmajski koncert v Gorici

Letošnja abonmajska koncertna sezona se počasi bliža koncu. Začela se je z vokalno instrumentalnim koncertom, nadaljevala se je s klavirskim recitalom in nato spet vokalnim koncertom (zborovski bo tudi zaključni koncert sredi maja).

Zato je gotovo umestno in prav, da je eden izmed petih koncertov letošnje sezone ves posvečen instrumentalni zasedbi. In tak je bil prav zadnji koncert, na katerem je nastopil orkester Glasbene Matice iz Trsta s solistom Miho Pogačnikom.

Spored tega nastopa je obsegal tri koncerte za violino in orkester, dva Bachova in enega Haydnovega. S tem v zvezi bi lahko pripomnil, da je taka sestava programa pravzaprav malo nenavadna in morda nekoliko preveč monotona, saj bi pričakovali npr. vsaj eno samostojno orkestralno delo.

Kot že rečeno, je bil Johann Sebastian Bach zastopan kar z dvema violinskima koncertoma, v e-duru ter v d-molu. Prvi koncert je zelo prijetno in znano delo z veliko melodioznostjo ter morda zato še bolj hvaležen za občinstvo. Drugi koncert pa zahteva večji virtuozizem ter iz njega izstopa vsa violinska bravura izvajalca. Joseph Haydn je s svojim violinskim koncertom v c-duru zapolnil drugi del sporeda. To delo avstrijskega klasika je bogato razpleteno in zlasti v počasnem drugem stavku nudi vse možnosti za plastično oblikovanje in skoraj romantično interpretacijo.

Junak večera je bil violinist Miha Pogačnik, mlad slovenski umetnik, ki sicer živi in deluje onstran oceana. S svojo temperamentno igro je v vseh treh zahtevnih koncertih pokazal, da temeljito obvlada svoj instrument. V obeh Bachovih delih (kot tudi v dodani Chaconi) sta prišli do izraza zlasti vsa tehnična naštudiranost ter dognanost, medtem ko je v Haydnu že prevladoval smisel za barvitost in liričnost.

Godalni orkester tržaške Glasbene Matice je pod vodstvom dirigenta Kjudra v koncertnem dialogu ustrezno spremljal solista. V glavnem je ansambel dozirano in brez večjih neskladnosti odigral svojo vlogo, s čimer je pripomogel k skupnim umetniškim prizadevanjem obeh komponent.

Škoda še, da se občinstvo ni odzvalo v večjem številu. Prav taki koncerti bi morali publiko zainteresirati, saj bi na tak način primerno ovrednotila — poleg vokalne — tudi instrumentalno glasbo. - *ab*

Na Baragovi poti

Prof. Alojz Rebula iz Trsta je imel zadnjo nedeljo v Katoliškem domu v Gorici predavanje o svojem potovanju po misijonskih poteh svetniškega škofa Baraga, ki je sredi prejšnjega stoletja misijonaril med Indijanci ob Velikih jezerih v Severni Ameriki, danes na meji med Kanado in ZDA. Predavanje so ponazorile odlične barvne slike. Lahko smo spremljali prelepe pokrajine ob jezerih, si ogledali cerkve, ki so jih postavili naši slovenski izseljenci, lahko čuli besedo o potomstvu slovenskih ameriških izseljencev, ki čutijo slovensko, dasi v veliko primerov ne govorijo več materinega jezika; torej popolnoma nasprotno od potujčevanja v našem zamestvu.

Da je slovenska kulturna korenina tako močan dejavnik, da ostane tudi potem še, ko se je jezik ob pomanjkanju šol in ustanov izgubil, je bilo za večino poslušalcev odkritje. Še bolj to, kako je misijonaril goreči misijonski škof Baraga, ki je bil leto in dan na poti po tako širnem ozemlju, kot je bilo nekdaj avstrijsko cesarstvo, na poti v čolnu, po snegu s krpljami ure in dneve; kako je ta svetniški škof iz zapitih indijanskih naselbin uredil delovne ljudi; kako je svetniški lik Baraga globoko vsidran v zavest prebivalstva ob Velikih jezerih.

Mogoče še o tem, kako po teh obsežnih pokrajinah živijo različne veroizpovedi mirno druga poleg druge, da bi komaj še našel na svetu deželo, kjer si sledi drugo ob drugi toliko svetišč, cerkva in bogoslužnih prostorov različnih verskih prepričanj. Tudi to je Amerika, drugačna kot pa smo je vajeni videti na televiziji, drugačna kot slišimo o njej v časopisju ali v ideološki propagandi in protiameriški modi.

Delež slovenskega rojaka škofa Baraga v ameriškem duhovnem razvoju je na vidnem mestu. Po njem so imenovane številne organizacije, naselbine, kraji, na vseh mestih, kjer se je zaustavljal, so nameščene spominske table, oskrbovane hiše, ohranjeni njegovi osebni predmeti. Škoda, da pri nas nismo sposobni tako ceniti naših velikih osebnosti in zapuščine, ki so nam jo bili ustvarili.

V nedeljo 28. marca ob 16.30

bo na povabilo Zveze slovenske katoliške prosvete nastopila v Katoliškem domu v Gorici dramska skupina iz BENEŠKE SLOVENIJE z veseloigro

Beneška ojcet

Režija: Adrijan Rustja

Nastopi tudi otroški zbor iz Beneške Slovenije. Za kritje stroškov prosimo za res velikodušne prostovoljne prispevke.

Nabirka za katoliški tisk na Goriškem

Devin	15.000
Doberdob	60.000
Gabrje-Vrh	37.000
Gorica:	
Stolnica	102.000
Sv. Ignacij	66.100
Sv. Ivan	49.000
Kapucini	130.000
Sestre čudod. svetinje	27.500
Jamlje-Dol	55.000
Mavhinje	53.000
Podgora	45.000
Rupa-Peč	80.000
Sovodnje	28.500
Sv. Subida-Krmin	20.000
Štandrež	66.000
Števerjan	100.000
Zgonik	70.000

Kulturni praznik v Števerjanu

Na Jožefovo je PD »F. B. Sedej« v Števerjanu pripravilo svoj tradicionalni kulturni praznik, saj je postala že navada, da se na ta dan spomnimo obletnice odprtja števerjanskega župnijskega doma. Ta je bila že sedma po vrsti.

Simon Komjanc, predsednik društva, je že ob pozdravu prisotnega občinstva, števerjanskega župana Stanislava Klanjščka, predsednika ZSKP dr. K. Humarja ter številnih drugih gostov in vseh nastopajočih poudaril razveseljivo dejstvo, da bo program zelo bogat.

In res smo prisostvovali dovršenemu izvajanju dueta Hubert Bergant-Ludvik Ličer iz Nove Gorice, ki sta podala vrsto slovenskih pesmi in dveh arij iz oper. Naravno je njun nastop povzdignil celotno raven prireditve. Sledil je otroški zbor domačega društva, ki ga pripravlja in vodi učiteljica Anka Černic. Odpel je štiri pesmi.

Po kratkem odmoru je prof. Emil Valentinčič v primernem in aktualnem govoru prikazal naš sedanji kulturni, politični in narodnostni položaj. Podčrtal je zlasti zgled velikega pesnika Prešerna ter pisatelja Cankarja, katerega stoletnico rojstva praznujemo letos. Njegovo izvajanje je izredno poudarilo pomen tega praznika.

»Veseli Števerjanci«, tj. mladi števerjanski ansambel, ki ga vodi Kazimir Černic, je lepo presenetil, saj se opaža stalna izboljšava v izvajanju in od njega še dosti pričakujemo.

Mešani zbor PD »F. B. Sedej« je nato zapel dve pesmi, s katerima je nato nastopil v nedeljo 21. marca na Dobrovem na reviji »Primorska poje«. Zbor ima dobro zasedbo, saj ga sestavljajo povečini mladi, pozna pa se še neskladje (pomanjkanje vaj?). Vsekakor moramo dati priznanje tako dirigentu kakor pevcem, da vztrajajo in gojijo slovensko pesem v naši vasi.

Šolska mladina je pod vodstvom učiteljice Ade Černic prikazala z otroško ljubkostjo prizorček »Muca copatarica«.

Ob koncu pa je ansambel Lojzeta Hledeta s svojimi pevci vžgal občinstvo in žel veliko aplavzov, kar dokazuje, da je zelo priljubljen.

Prijetno sta ves program povezovali Jožica Simčič in Marjanka Terpin.

Za cerkev na Opčinah: družina Peter Vidau namesto cvetja na grob Maria Škerlavaj 5.000; v isti namen Škerlavaj Terezija 2.000; v isti namen Marija Dolenc 10.000; sosedje v isti namen 6.500; Vinko Levstik namesto cvetja na grob prof. J. Peterlina 10.000; Viktorija Berce v spomin sina Dušana 10.000 lir.

Za cerkev na Banah: Natale Budai v spomin staršev ob 25-letnici smrti 25.000 lir.

Za ortopedsko nogo: N. N. 3.000; Z. S. 10.000; M. P. 5.000; A. B., Trst, 10.000; Marta Požar v spomin prof. J. Peterlina 5.000; N. N., Gorica, 10.000 lir.

Za slovenske misijonarje: Pavla Margon v spomin duhovnika Ivana Omersa daruje 10.000 lir.

Za lačne po svetu: N. N. iz Trsta 10.000 lir.

Za misijone: N. N. iz Trsta 10.000; N. N., Opčine 50.000 lir.

Vsem plemenitim darovalcem Bog povrni, rajnim pa daj večni pokoj!

★

DAROVI

Za sklad Katoliškega glasa: Stanko Suligoj, Kanada, 35 dol.; N. N., Opčine, 50.000 lir.

Za Katoliški dom: Marijina družbenica 10.000; Štefanija Bremec 3.000; N. N. 4.000; N. N. 2.000; U. Z. 3.000; N. N. 2.000; T. P. 5.000; N. N. 2.000; N. N. 8.000; N. N. 2.000; Brezigar 7.000; N. N. 7.000; N. N. 20.000 lir.

Za cerkev v Pevmi: nono in nona ob praznovanju svete birme Sandre Košič 10.000 lir.

Za števerjansko cerkev: družina Ivan Terpin v spomin Erneste Terpin 10.000; Franc Terpin v spomin Alojzija Gravner 10.000 lir.

V spomin pok. msgr. Omersa: N. N. družbenica iz Trsta za Dom pri Sv. Jakobu in za misijonarja J. Cukale po 10.000 lir.

V spomin prof. J. Peterlina: Mara Grmek za Slovensko prosveto v Trstu 5.000; družbenica N. N. iz Trsta za Mladiko, rojansko cerkev in Marijanišče na Opčinah po 5.000 lir; S. E. iz Trsta za Marijin dom v Rojanu 3.000 in za Mladiko 2.000; družina Saksida za Mladiko 3.000; v isti namen Marija Vidau, Bane, 5.000; za obnovitev cerkve na Ferlugah Viktorija in Andrej Maver 20.000 lir.

Za Marijin dom v Rojanu: Franc Germek v spomin pok. sestre Angele Pahor 20.000 lir.

Za šentjakobsko kulturno društvo: razni namesto cvetja na grob g. Omersa 80.000; Lojze Debelis 20.000; Marija Hlad 10.000; Slekovec-Abram 10.000; K. L. 20.000; Ignacij Marc 10.000; Glavič-Gulič 10.000; Godnik-Valenčič 10.000; Bajc 10.000; Jakob Renko 5.000; Antonietta 5.000 lir.

Za kapelo p. Leopolda pri Domju: N. N., Trst, 10.000; N. N., Sv. Vincencij, 5.000; Katarina Knez, Boljunec, 5.000; duhovnik Lino Cozzi, Trst, 10.000 lir.

Za Baragov dom v Ricmanjih: Dušan Jakomin 10.000; Mira Š. v spomin prof. J. Peterlina 10.000 lir.

OBVESTILA

Pasijon po sv. Janezu v goriški stolnici. To nedeljo 28. marca ob 11. uri bo na pobudo zbora »C. A. Seghizzi« nastopil v goriški stolnici zbor »Francesco Corradini «iz Arezza, dvakratni zmagovalec na tekmovanju zborov v Gorici. Omenjeno glasbeno delo je nedavno odkril in nato priredil glasbenik Mario Fabbri. Besedilo pasijona je v florentinskem narečju, meditacije pa pojejo pevci v latinščini.

ZCPZ (Združenje cerkvenih pevskih zborov) sporoča, da bo prihodnja seja v četrtek 1. aprila ob 20.30 v Katol. domu.

V Gorici bo v gledališču Verdi nastopilo v sredo 31. marca ob 20.30 SSG iz Trsta z igro »Pomladno prebujenje«. Igra je za goriški abonma.

Na sedežu DSI v Trstu, ul. Donizetti 3 bo v ponedeljek 29. marca ob 20.15 podelitev prve nagrade iz »Sklada Dušana Černeta«. Vabljeni vsi, ki so pokojnika poznali in cenijo njegovo delo.

Vljudno so vabljeni vsi ljubitelji gledališke umetnosti na počastitev tridesetletnice neprekinjenega delovanja Stalnega slovenskega gledališča. Slavnost bo v soboto 27. marca ob 18. uri v Kulturnem domu v Trstu.

Pavlinci iz Milana sporočajo, da bodo navodila za potovanje na evharistični kongres v Filadelfijo objavili v aprilu, ker bodo tedaj spremenjene letalske cene za Ameriko. Naše desetdnevno potovanje se začne 30. julija z odletom iz Rima. V Trstu je doslej okrog 15 resnih kandidatov. In v Gorici? Takoj po objavljenih navodilih bo vpisovanje pri Katoliškem glasu in pri Fortunatu.

»Rojeni za svobodo« je naslov nove knjižice, ki nam prinaša tehtno in zanimivo pisano razmišljanje o velikonočni dolžnosti ali spovedi. Spisal jo je dr. A. Nadrah. Knjižica je na voljo v obeh knjigarnah v Gorici in Trstu ter na upravi Knjižic na Rakovniku v Ljubljani. Cena 100 lir. Vzemi, beri, podari!

Radio Trst A

Poročila: 7.15 (samo ob delavnikih), 8.15, 11.30 (samo ob delavnikih), 13.15, 14.15, 17.15 (samo ob delavnikih), 20.15 in 22.45.

Dejstva in mnenja: 14.30 (samo ob deavnikih).

Šport: (dnevno) ob 20.00 uri.

Spored od 28. marca do 3. aprila 1976

Nedelja: 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.40 Haydn. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Joe med pirati«. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Uslišana prošnja«, drama. 18.35 Operetna fantazija. 19.00 Zvoki in ritmi. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika. 22.10 Sodobna glasba.

Ponedeljek: 11.40 Radio za šole. 12.00 Opoldne z vami. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Radio za šole. 18.50 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 20.35 Slovenski razgledi. 22.15 Glasba.

Torek: 11.35 Pratika. 12.50 Pianist J. Pearson. 13.00 Postni govor. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Komorni koncert. 19.10 Trideset let gledališkega amaterstva v naši deželi. 19.25 Za najmlajše. 20.35 F. Busoni: »Harlekin ali Okna«, operna enodejanka. 21.35 Glasba.

Sreda: 11.40 Radio za šole. 12.00 Opoldne z vami. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Radio za šole. 18.50 Deželni koncerti. 19.10 Družinski obzornik. 20.35 Simfonični koncert. 21.25 Glasba.

Četrtek: 11.35 Slovenski razgledi. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Nove plošče. 19.10 Dopisovanje Savio-Čop. 19.25 Za najmlajše. 20.35 Dobrohotni godrnjač«, komedija. 22.15 Glasba.

Petek: 11.40 Radio za šole. 12.00 Opoldne z vami. 13.00 Postni govor. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Radio za šole. 18.50 Koncertisti naše dežele. 19.15 Slovenska povojna lirika. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Koncert. 22.05 Glasba.

Sobota: 11.35 Poslušajmo spet. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost... 18.30 Simfonična glasba. 19.10 Liki iz naše preteklosti. 19.40 Pevska revija. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »K'd'r se jemamo rade«. Enodejanka. 21.20 Lahka glasba.

SKPD IZ DOBERDOBA

vabi na kulturni večer v počastitev

STOLETNICE CANKARJEVEGA ROJSTVA

ki bo v **soboto 27. marca ob 20^h** v župnijski dvorani v Doberdobu.

Spored

- KONCERT mešanega pevskega zbora »Hrast«
- NASTOP mladinskega pevskega zbora
- RECITAL - izbor Cankarjevih del.

Ljubljanska TV

Spored od 28. marca do 3. aprila 1976

Nedelja: 10.05 Vzpon človeka. 10.55 Otroška oddaja. 12.50 Nedeljsko popoldne. 18.25 Hišica v preriji. 20.00 Salaš... 21.00 Volja je pot. 21.35 Šport.

Ponedeljek: 17.15 Lutke. 17.40 Vredno je vedeti. 18.10 Sodobna medicina. 20.00 I. Cankar: Kralj na Betajnovi. 21.45 Kulturne diagonale.

Torek: 17.20 Zapojte z nami. 17.35 Papirnati mesec. 18.45 Narodna glasba. 20.55 Feliks in Otilija.

Sreda: 17.05 Pastir. 17.20 Mojstri stare japonske obrti. 18.00 Na sedmi stezi. 20.00 Pet lahkih komadov, film. 21.40 Miniature.

Četrtek: 17.20 Cvetlična pravljica. 17.35 Pesterna. 18.20 Mladina gradi, film. 20.00 Balzacova velika ljubezen. 21.10 Četrtkovi razgledi. 21.40 Iz koncertnih dvoran. 22.45 Goli Evrope.

Petek: 16.00 Košarkarski finale za pokal prvakov. 17.20 Pisani svet. 18.45 Čutila. 19.05 Kako uporabljamo slovar slov. jezika. 20.05 Mali oglasi: V pasti. 20.55 Vzpon na Makalu.

Sobota: 15.10 Nogomet Velež : Vojvodina. 17.45 Študij na univerzi: Elektrotehnika. 18.20 Otroški spored. 20.00 Film. 21.00 Haag: Pesem Evrovizije 76.

OGLASI

Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 70 lir, osmrtnice 100 lir, k temu dodati 12 % davek IVA.

Odgovorni urednik: *msgr. dr. Fr. Močnik*
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Izdaja Katoliško tiskovno društvo